

PAMÁTNÍK
BŘEZNA
UCHOMUTOVA

Panátník

Březena

u Chonutova.

Ctězé dáře

Villy Janderové

v Ústí n/O.

Uvádězé a šlechetzé podporovatelce
za důkaz hluboké vděčnosti a
oddanosti věnuji za :

J. Ullry

říd. uč.

J. Niesauer

předseda.

U Bržízce u Chomutova 2/4 1936.

P r a m e n y a l i t e r a t u r a :

1. Archiv státní české školy obec. v Březně u Chomutova .
2. Archiv místního školního výboru v Březně u Chomutova .
3. Archiv místní osvět.komise v Březně u Chomutova .
4. Archiv knihovní rady české v Březně u Chomutova .
5. Školní kronika státní české školy obec.v Březně u Ch. /Š.K./
6. Kronika farního úřadu v Březně u Chomutova.; značka:K.F.B.
7. Kronika farního úřadu ve Stranné ,značka .K.F.S.
8. Kronika četnické stanice v Březně u Chomutova,zn.K.Č.B.
9. Kronika staničního úřadu ČSD v Březně u Chom.,zn.K.D.B.
10. Kronika města Března u Chomutova ,značka ,K.M.B.
11. K.A.Polánek : Chomutovsko ,značka:P.CH.
12. Fr.Polánek : Kraj Žatecký ,zn. P.Ž.
13. Dr.A.Sedláček :Místopisný slovník histor.král.českého.
14. Dr.A.Sedláček :Snůška starých jmen .
15. Dr.A.Sedláček :Hrady,zámky a tvrze král.čes. XIV.
16. Bernau : Čechy ,X.
17. Tomáš V.Bilek :Dějina konfiskací v Čechách po r.1618.
18. Dr.Antonín Frič : Malá geologie .
19. J.Šubert :Vývoj a život čes.menšin roč.II.1908,Chomutovsko.
20. Heimatkunde polit.okresu chomutovského r.1898./ H.1898./
21. Heimatkunde polit.okresu chomutovského sešit 1-10-
22. Unsere Heimat,příloha chomutovského časopisu :Deutsches
Volkblatt , 1923 , I. str.5 -6 . zn. U.H.
23. Informace obecních úřadů obcí : Střezov, Holetice ,
Stranná , Vičice , Nechranice, města Března u Ch.

Podle vpředu uvedených pramenů ,spisů a příruček zpracovali v letech 1930 - 1931 " Vlastivědný sborník státní české školy obecné v Březně u Chomutova" páni : Karel Knedlík, učitel a Jaroslav Ulč, řídící učitel. & & &

-----oooooooo----

Výtah z " Vlastivědného sborníku " je tato kniha, na které pracovali p.učitel Josef Pejša a řídící učitel Jaroslav Ulč.

-----ooo-----

Městský znak Března u Chomutova.

Celkový pohled na Březno a kostel
sv.Petra a sv.Pavla od
jihozápadní strany .

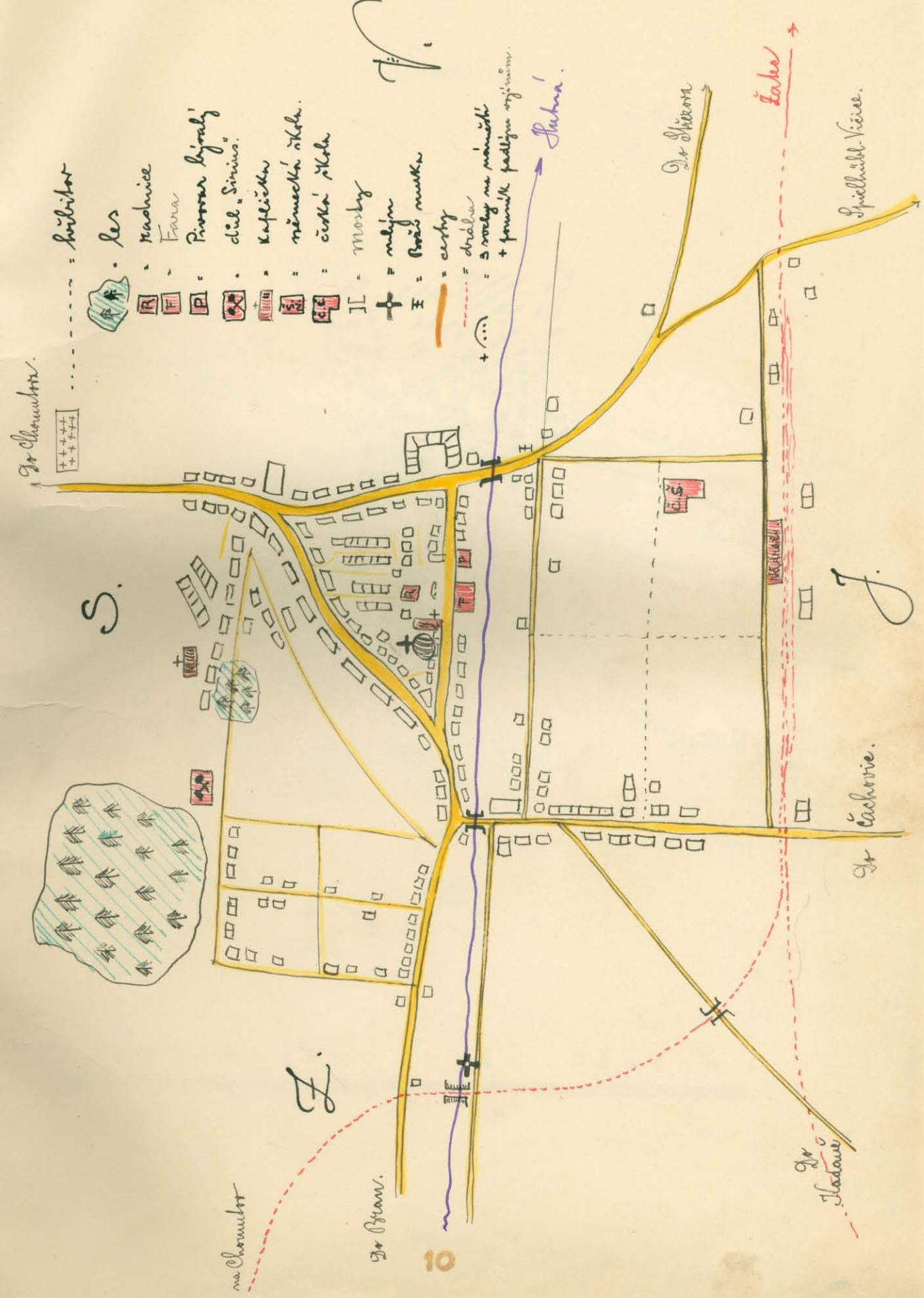
Celkový pohled na Březno od jihovýchodu.

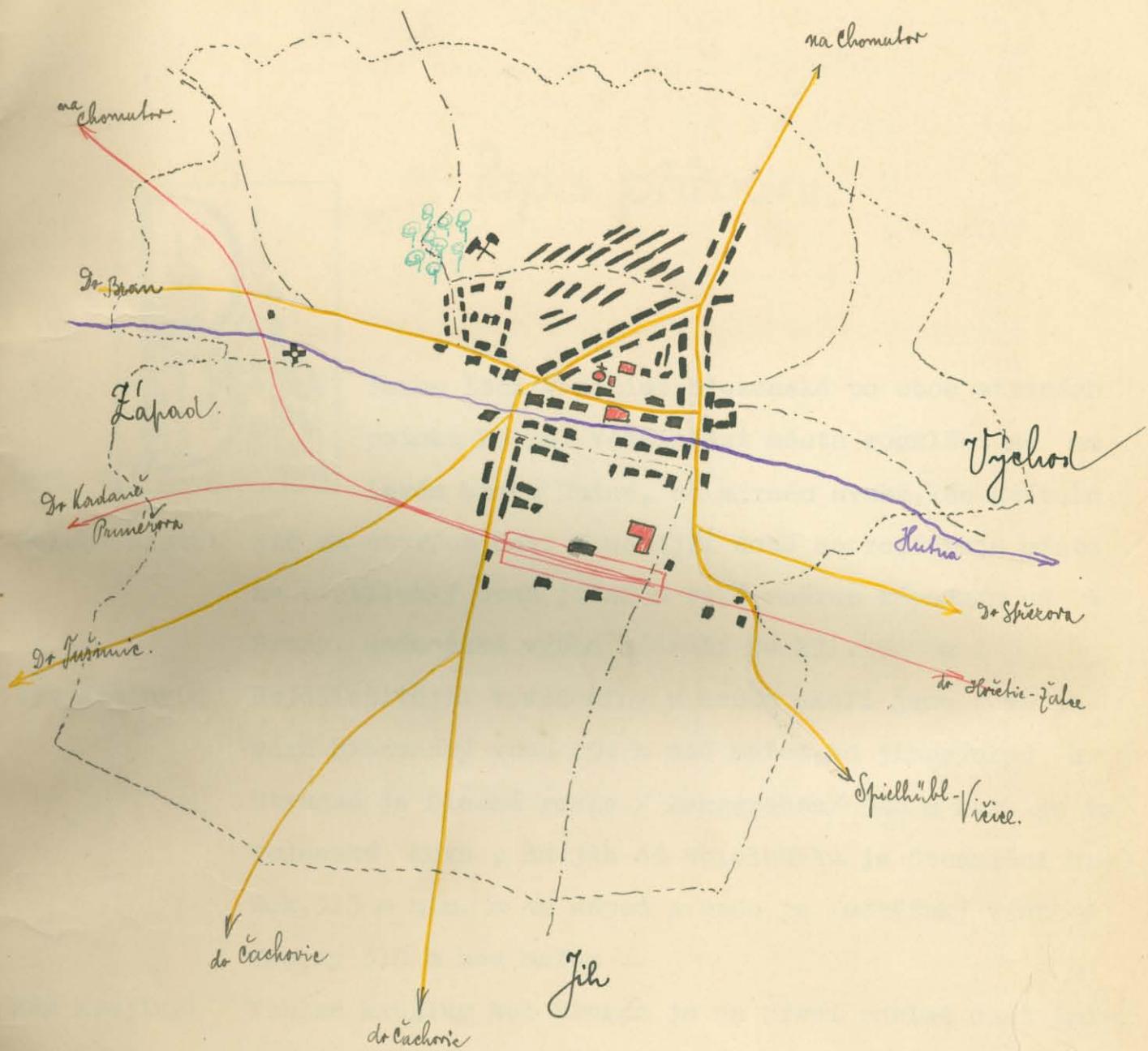
N A Č R T P L Á N U M Ě S T A
m m

B Ř E Z N A U C H O M U T O V A .
m m

Sever

Katastrální plán Března .

Popis přírodní.

řezno leží v nížině březenské po obou stranách potoka Hutné. Větší část města rozkládá se na levém břehu Hutné, na mírném svahu, kde stávalo

Poloha místa: již za starých dob. V novější době se rozšiřuje město na protilehlý svah jižní a také směrem západním na Brany. Nadmořská výška nádraží je 291.294 m.

Vyvýšeniny: Nejdůležitější vyvýšeniny v našem okolí jsou: Na severu Březenský vrch 294 m nad mořem, na jihovýchod u Stranné je Dlouhá rokle / Langgraben/ 320 m n.m., je to vojenská kota, na jih od Spielhüblu je Studniční vršek, 313 m n.m. a na západ u Bran je Pastýřský vrch & vysoký 318 m nad mořem.

Ráz krajiny: Vzhled krajiny kol Března je na první pohled dost jednotvárný, avšak zkušený a znalý cestovatel našich končin pozná, že kraj skýtá často mnoho skryté romantiky. Je to jakási vyvýšená mohutná rovina, zvyšující se na jihozápad a severozápad pod Krušné hory. Plocha tato je v našich místech přerušena dvěma údolími, z nichž jedno

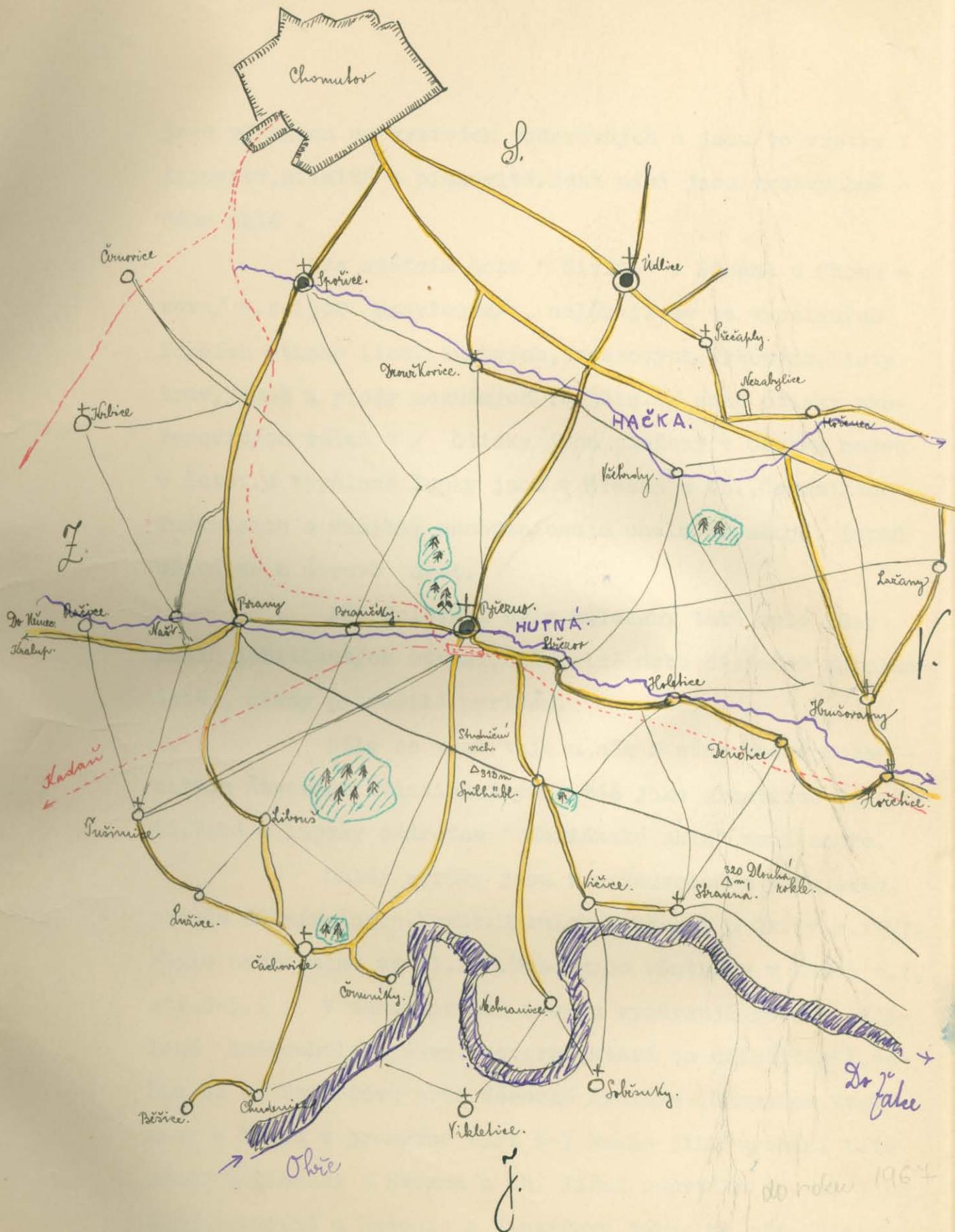
si vyhlédl potok Hutná za své koryto a protéká jím celou délkou. Druhé, značně menší údolí, táhne se na sever od Bran a ústí v Březně na Branské silnici. Povrch plošiny je rozrýt četnými roklemi, z nichž nejznámější je rokle Střezovská, zvaná též Březenská. Nížina březenská má mírný sklon východním směrem, což naznačuje sám potok svým malým spádem. Těsně u potoka jsou louky; výše se prostírají úrodná pole. Lesů je poskrovnu a vyskytuje se jen 2 malé lesíky u Března a 1 u Libouše.

Okolí :

Kraji březenskému vévodí kostel, z jehož 2 věží je krásný pohled do celého okolí. Na jihozápad vystupují hory Doupovské, kdežto na západě se rýsuje Krušné hory s Klínovcem. Vystoupíme-li na kostelní věž, vidíme dále tyto blízké vesnice:/ počátek na straně jihovýchodní/ Střezov, Holetice, Hrušovany, při pěkném počasí i Žatec, Spielhübl, Brančíky a Brany. V dalším okruhu jsou viděti vesničky v horách.

Spojovací prostředky: Březno je spojeno s okolními vesnicemi silnicemi okresními nebo obecními cestami. Dalším komunikačním prostředkem je železnice, hlavní trať Praha-Cheb, vedoucí přes Žatec - Březno - Chomutov. Vedle té vede místní dráha z Března přes Tušimice do Prunéřova u Kadaně. Malé lázně Čachovice jsou od r. 1929 spojeny s Chomutovem autobusovou linkou, která vede přes Brany a Spořice.

Geologie: Geologicky patří náš kraj do útvaru třetihárního, mladšího oddílu neogenového, pásmu miocenového. Horniny uloženy

Plán okolí Března.

jsou většinou ve vrstvách vodorovných a jsou to vrstvy : jílovité, hlinité a pískovité. Mezi nimi jsou vrstvy hně - dého uhlí .

Ve státním dole " Sirius" v Březně u Chomutova/ v.r.1932 uzavřeném/ , nalézají se ve vypálených lupcích otisky listů bukových, javorových, vrbových, listy trav, jakož i plody neznámých rostlin. / snad otisky skořepovitých ráčků ? / Otisky jsou uloženy v Českém museu v Žatci. Vypálené lupky jsou v Březně u Ch., Černníkách , Tušimicích a vznikly samovznícením uhelných slojí. Lupků užívá se k úpravě cest.

Při dolování byly nalezeny také malé kusy kmenů jehličnatých stromů, buď úplně nebo částečně zuhelnatělé , někdy prorostlé pyritem.

Dále se vyskytuje u nás i sádrovec v rozmanitých útvarech hvězdicovitých , též jako škrostlice krystálů. Také o lupeny sádrovce " Mariánské sklo" není nouze.

Další zprávy jsou v níže uvedeném příspěvku, psaném důlním ing.p.Frant. Matulou z Března u Ch. v r.1927. /Bylo uveřejněno ve II.roč.Musejního věstníku v Žatci č.1. str.3-5. | : V chomutovském revíru vyskytuje se dvě oddělené hnědouhelné pánev. Severní, která je důležitější, táhne se od Prunéřova přes Německé Kralupy , Chomutov, Vrskmany k Mostu v průměrné šíři 6-7 km. Na jihu vychází tato pánev u Libouše a Března u Ch. Jižní pánevka je asi 3 km široká; začíná u Radonic a Vintířova, táhne se přes Pětipsy,

Vikletice, Nechranice a vychází na severovýchod od Holetic. Obě pánve jsou od sebe odděleny hřbetem břidličnatých vrstev, táhnoucích se po levém břehu řeky Ohře od Kadaně ke Střezovu. Tyto vrstvy jsou až 20 m mocné a jsou bohaté na pyrit. Zvětráváním pyritu tvoří se sircné soli, které bývají vyluhovány povrchovou vodou, činí ji tvrdou, ba téměř nepoživatelnou.

Nadloží uhelných slojí tvoří ornice, žlutošedé a šedé jíly, které často přecházejí v břidličnaté jíly. Uhelné sloje doprovázejí běločerné, kyzem bohaté lupky, které jsou snadno zápalné. Lupky snadno zvětrávají na vzduchu, silně se zahřívají a podporují takto vznik důlních ohňů. Jsou proto velikým nepřítelem horníka. Mocnost nadložních vrstev je 15 - 20 m.

Podloží uhelné sloje tvoří tak zvané žatecké vrstvy, které se skládají ze střídavých vrstev bílých a nažloutlých křemenitých písků, slínů, plastických kaolinových hlinek, které se místy dobývají. V podloží se vyskytuje často menší čočky sfériekéh/sférosideritu nebo hnědele. Žatecké vrstvy patří střednímu oligocénu.

Nad žateckými vrstvami vyskytuje se u Kadaně, Čachovic a Ostrova basaltové tufy. U Kadaně se nalézají v tufech místy zelené hlinky, které poskytují cenné barvivo, tak zv. kadaňskou zelen. Západní části pánve tvoří podložní jíl, který je uložen na rudohorské rule. V okolí Března u Ch. se tento jíl úplně ztrácí a nejhlbší sloj spočívá na ža-

teckých vrstvách. Toto uložení je možno pozorovat ve Střezovské rokli u Střezova. Mocnost uhelných vrstev je 24-33m; úhrnná mocnost dobývatelného uhlí je však pouze 8-17 m. Jakost uhlí je ve větších hloubkách lepší než u výchozu. Na obtíž je značná důlní vlhkost uhlí / až 28%, následkem, které uhlí snadno chytá a na vzduchu snadno zvětrává.

V severní pánvi na západním kraji je vyvinuta pouze jedna sloj, která se v severovýchodní části / k Chomutovu/ a na jižním kraji / u Března u Ch./ dělí ve slabší horní / první sloj/ a dvě mocné sloje. U Března u Ch. je první sloj hlinitá, druhá a třetí stlačená. Směrem k Chomutovu mocnosti slojí přibývá a jakost uhlí se lepší s mocností nadloží. Třetí sloj je roztríštěna na mnohých místech ve výce lavic, ku př. u Údlic a Vrskman.

Uhlí chomutovské pánve je značně bohaté na živičnaté látky a dalo by se proto výhodně zušlechťovati. Nemáme však dostatečných zkušeností v tomto oboru a jsme odkázáni na cizinu. Rovněž finanční obtíže, znayčí investiční náklad a nezajištěný odbyt některých vedlejších produktů staví se tomuto průmyslu v cestu.

Výchozy slojí jsou dobře patrný na západním okraji u Pruněřova, kde jsou uhelné lomy, u Tušimic, Libouše, Března a severovýchodně od řeky Střezova. Výchozové uhlí je hlinité, silně prorostlé lupky, takže obsah nespalitelných látek dosahuje mnohdy až 22%.

Poměry v jižní pánvi jsou celkem obdobné s poměry v pánvi severní. V západní části je vyvinuta jen jedna sloj, která leží přímo na basaltových tufech. Mocnost nadloží je 7-70m, mocnost uhlínosných vrstev 23-41 m, z čehož připadá na uhlí u Pětipsů 8.5 m a u Holetic 8.2 m. Uhlí je většinou zemitější než v severní pánvi.

Dlužno se zmíniti také o vypálených lupcích, které se v kraji mezi Kadani a Chomutovem na mnohých místech vyskytují. Netvoří samostatnou formaci, ale jsou zajímavé. Tvoří nejčastěji pahorky, protože vypálené lupky mnohem více vzdoruji erozi než nevypálené.

V druhé polovici minulého století bylo v chomutovském revíru, hlavně při výchozu, v provozu více menších dolů, které dobývaly uhlí většinou pro domácí spotřebu. Pracovalo se v první sloji; dobývání se omezovalo na ražení chodeb. Mezi jednotlivými chodbami ponechány pilířky 1-2 m silné, aby se při eventuelním zavalení chodby neutvořila navrchu propadli na a podnikatel nemusil platiti majiteli pozemku odškodné. Opuštěné chodby se mnohdy zasypávaly neprodejným drobným uhlím a popelem. Vyrubané uhlí se dopravovalo kolečky k jámě a ručním vrátkem se vytahovalo v okovech na povrch. Když byla sloj v okruhu 50-100 m okolo těžné jámy v pravém smyslu rozvrtána, zasypala se šachtice a v sousedství byla založena nová.

Ku konci světové války a po převratě bylo na okraji pánve založeno narychllo mnoho malodolů, které byly však

v provozu jen tak dlouho, dokud trvala konjuktura. Uhelná krise v r. 1923, horší jakost uhlí a v mnoha případech špatné hospodářství, bez svědomitěho technického dozoru, přivedly tyto doly k zániku.

Písek: U nás se vyskytuje hojně země jílovité, mastné, proniklé bílým nebo žlutým pískem v mocné síle až 20 m. V Březně u Chomutova je několik lomů; též ve Střezově a Holeticích. Jinde zase hlina tvoří výborný materiál k výrobě cihel.

Střídání v uložených vrstvách písčitých, jílovitých a hlinitých je příčinou často se vyskytujícího se sesouvání půdy, zvláště na svazích. / ve Stranné v r. 1820. /

Čedič: Čedičový tuf se nalézá ve zdejším kraji na málo místech a také ne ve velikých vrstvách. Rozkládá se mezi Střezovem a Holeticemi. Zdejší hospodáři připravují z něho kompost. Tuf ukazuje se také u Čermníků.

Hlinka: U Střezova v rokli jsou lomy na bílou hlinku, kterou posílají na vagony do Nejdy u Kar. Varů, Lužné-Lišan / do továrny "Rako", / do Horní Břízy u Plzně a Marienbergu v Sasku. Hlinky užívá se jako příměsi do těsta při výrobě šamotek nebo k vypalování.

Na starších jmenovaných vrstvách třetihorních se nalézají místy - hlavně u potoků - mladší vrstvy náplavů.

Podnebí: Podnebí je mírné a převládají západní jižní větry. Nejteplejšími místy našeho okresu, do kterých zavítá nejdříve jaro, jsou záhyby řeky Ohře mezi Strannou a Čermníky.

Teplota: Roční teplota se pohybuje mezi + 30 až - 22° C a průměrná

roční teplota je 8.0 C. Počet mrazivých dnů v roce bývá

Srážky: až 77 . Deštů mnoho není, protože v blízkém okolí není velkých lesů, ani větších vodních nádrží. Průměr vodních srážek činí v roce 500 mm.

Sucha: Kronika města Března zaznamenává, že r. 1842 bylo od června až do počátku podzimu velmi sucho, protože nepršelo. Všechny potoky se tak vysušily, že ani nejstarší lidé toho nepamatovali. Později se podobná sucha opakovala v r. 1865, 1893, 1904, 1921, 1934 a 1935. V posledních letech byl katastrofální nedostatek vody. Potok vyschl, výtok měst. vodovodu byl přes den uzavřen. Voda byla vydávána jen večer za přítomnosti měst. strážníka a to ještě množství podle počtu hlav v rodině. Vodu pro dobytek dováželi rolníci až ze řeky Ohře.

Vodstvo: Asi 3/4 hodiny na jihovýchod od Března teče řeka Ohře. U Čermníků vlévá se do Ohře potok Lužice, který přitéká od Čachovic. Březnem protéká potok Hutná, který vzniká ze tří pramenů; Malý spád potoka je příčinou častých povodní, které z jara způsobují menší škody. Podle záznamů rozvodňuje se pravidelně po 10 ti letech měrou neobyčejnou. Poznámka : Fr. Polánek v knize "Kraj žatecký" píše: Hutná / původně Gutna /, potok pramenící se nad Němec. Kralupy a ústící pod Žatcem do Ohře, jejž připomíná Kosmas / + 1125 / ve svých letopisech. Tak se nazývá r. 1547 a roku 1613 Svině / překlad němec. Saubach / . Též někdy nazýván Sázava / dle hlinitých břehů, které se často sází-uklouznou, byvše podemlety vodou.

Rybniky : Větších rybníků není u nás. Ve městě, ve vyšších polohách, nalézají se menší rybničky, nádržky, napájené vodou dešťovou, které jsou udržovány z bezpečnostních důvodů, hlavně proti ohni.

Pramenitá voda, čistá, ze Studničního vrchu je vedena asi 430 m dlouhým železným potrubím - dříve dřevěným - do městské vodní nádrže, bývalého to pivovaru, která má jeden výtok, z něhož se zásobuje celé Březno. Obyvatelé si odnášejí vodu pitnou denně v putnáčích na zádech nebo ji odvážejí v sudech. Vodu pro dobytek mají sedláci v potoce a vozí ji domů ve voznicích.

Kyselka: Pod železničním náspem, po pravé straně silnice do Bran, je malá studánka, kde vyvěrá kyselka. Za starých dob, ve žnich, vozili ji lidé i v sudech. R. 1870-71 se pramen ztratil úplně, jelikož byly v blízkosti doly, patřící Angličanům. /J.R.Caton, důl Pangrác a Ania./

Mlýny : Asi 500 m na západ od Března je starý mlýn, jehož počátek spadá do nejstarších dob, kdy ještě byl v majetku pánu. R. 1551 jej daroval Jan Körner, pán z Velké Krabice a Března obci březenské.

Myslivny: Jelikož nemáme v našem kraji lesů, není zde také mysliven. Zda byly v dřívějších dobách nějaké, nevíme.

Zájezdni hospody: Zmínka o staré zájezdni hospodě je v roce 1592. Umístěna byla ve staré radnici a byla nadána svobodným právem čepovati pivo.

Statistiky.

očet domů v Březně u Chomutova :

R. 1898 bylo 176 domů ,

r. 1929 bylo 246 domů ,

r. 1935 bylo 279 domů .

Počet bytových stran v roce 1935 byl 458 .

Počet obyvatel: R.1900 úředně napočteno všech 1067, 1054 Němců, 13 Čechů.

R.1900 podle soukromého sčítání bylo všech 1067,
z toho 937 Němců a 130 Čechů , t.j. 12 % .

R.1921 úředně napočteno všech 1313 , z toho 1225 Něm-
ců , Čechů 72 a 16 Židů .

R.1929 bylo podle soukromého sčítání všech 1458 ,
z toho 1290 Němců , 145 Čechů a 23 jiných.

R.1930 bylo úředně všech 1.524 , z toho Němců 1305,
210 Čechů , 8 cizozemců a 1 jiný .

Náboženství : R.1900 bylo v místě 1056 římskokatolíků, 5 protestan-
tů, 5 Židů a 1 starokatolík.

R.1921 bylo 1275 římskokatolíků , 18 bez vyznání ,
4 protestanté a 16 Židů .

Volby do obce r.1923: Dne 16/9 1923 byly volby do městského zastupitelstva, kde česká kandidátka obdržela 56 hlasů a 2 mandáty. Pokud pamět sahá, neměla prý nikdy česká menšina svého zástupce v městském zastupitelstvu a proto byla radost Čechů převeliká.

Volby do obce v r.1927 : Češi postavili opětně jednotnou kandidátku a obdrželi 83 hlasů a 2 mandáty do městského zastupitelstva. Do městské rady dostali jsme jednoho člena / ze 6 ./

Volby do obce v r.1931 . Češi postavili 2 kandidátky / Němci 7 / a to Česká volební skupina a druhá Čsl.sociál.demokracie. To byla chyba a chyba větší, že se české strany nespojily ani na zbytek hlasů. Česká skupina měla 81 hlas a 2 mandáty , strana čsl.sociál.demokr. 25 hlasů a žádný mandát. 25 hlasů čes.sociál.demokr. připadlo němec.sociál.demokracii.

Majetkové poměry : Obyvatelé březenští jsou z veliké části Němci a je možno zařaditi je do skupiny lidí prostředně zámožných . Finančních jedinců / hodně silných / je málo, což možno vysvětliti ,že v kraji samém není průmyslu a obchod je malý. Obyvatelstvo je většinou stavu rolnického .Ostatní obyvatelé jsou železniční zřizenci ,pensisté,obchodníci,žemeslníci a dělníci; posledně jmenovaní dojíždějí ve většině případech do Chomutova za svým povoláním./Manesmannovy železárnny,Poldina huť, státní dílny železniční a j. /

Český živel zastoupen je státními zaměstnanci / železničáři, učitelé, četníci, pošta, horníci / a dělníky na dvorech. V místě a okolí je několik kolonistů / při parcelaci velkostatků / a majitelů statků .

Za války a ještě několik roků po válce byly v Březně 2 uhelné doly v provozu , " Sirius " a " Karel " , kde se dobývalo uhlí IV. jakosti . Tehdy pracovalo 480 horníků . V r.1925 zrušen důl "Karel " a v r.1932 zazděn i "Sirius".

Peněžnictví : Jediným peněžním ústavem v místě je německá Raiffeisenka , která byla založena v r.1895 .

České peněžní ústavy jsou v Žatci a v Chomutově .

Výměra obce : činí v celku : 752 ha , 66 a , 43 m².

Z toho připadá na :

půdu ornou	•	•	•	648 ha , 2 a , 67 m ²
louky	•	•	•	22 ha, 77a, 6 m ²
zahrady	•	•	•	10 ha, 2a, 7 m ²
pastviny	•	•	•	25 ha, 37a, 97 m ² ,
lesy	•	•	•	4 ha, 6a, 28 m ² ,
zastavěnou plochu			•	8 ha, 94a, 62 m ²
mrtvou půdu			•	10 ha, 84a, 49 m ² ,
nezdaněnou půdu			•	22 ha, 61a, 27 m ²

Rybničky byly asi 2 v r.1550 na sever od Března , dnes však jich není.

Rozpočet obce: Obyvatel přibývá, město se stavbami rozšiřuje a také obec. rozpočet se zvětšuje. R.1931 bylo vydání 126.327 Kč, úhrada 88.878-Kč, nekrytý schodek 37.449-Kč .

Současy hospodářské.

ejrozšířenějším zaměstnáním u nás je rolnictví. V dřívějších dobách užívalo se k obdělávání polí primitivních nástrojů, ale v dnešní době pracuje se

Rolnictví : moderními stroji, oračkami , traktory a j. Obilí se mláti mlátičkami většinou přímo na poli.

Plodiny: Půda je úrodná a rodí se plodiny všeho druhu: Pšenice, ječmen, žito, oves, brambory, mák, řepa-cukrovka a chmel. Ojediněle pěstuje se i zelenina. Jakost a množství sklizně je podmíněna příznivým počasím.

Meliorace pozemků není prováděna, poněvadž pozemky leží na mírných svazích, kde je o odtok přebytečné vláhy již postaráno.

Živelní pohromy v okolí nebývají, jelikož ležíme v pásu mírných srážek. Mohutná mračna sbíhají se v okolí se tří stran : od Kadaně, Chomutova a Žatce, ale průtrží mračen jsou postiženy jen okolní vyvýšeniny. Poslední léta je postižen náš kraj velikým suchem; je nedostatek bramborů, píce , slámy i obilí. Úroda zničena místy až na 80 % .

Dobytkařství : Chov dobytka je rozšířen jen potud, pokud slouží účelné potřebě, hlavně v hospodářství. Dokud nebyly parcelovány velkostatky / r.1927/, byl dobytek chován ve větších stádech, ze kterých byl dodáván na porážku.

Mlékařství pozbylo svého významu . Počet dojnic řídí se pouze domácí spotřebou mléka. Družstevní mlékárny není .

Ovocnářství: Ovocné stromoví je pěstováno v zahradách a podél silnic.

Mnoho stromů je vysázeno na obecních pastvinách. Nejvíce se urodí hrušek a jablko ; ovoce skupují sadaři a prodávají je na vagony; v dřívějších dobách bylo posíláno hojně do Německa. Zima r.1928 natropila mnoho škod: Ze 6.400 stromů ovocných / všeho druhu/ , polovina zmrzla, t.j. 3.200 kusů. Do dnešního dne bylo znova vysázeno asi 1.000 stromů . Obec založila již r.1870 ovocnou školku a téhož roku byly v městě osázeny pro okrasu prázdné plochy stromovím a keři.

Drůbežnictví: Chov husí, kachen, slepic je hojně rozšířen a mnoho drůbeže se odváží na trhy do Chomutova .

Včelařství je málo rozšířeno a podle statistiky z r.1930 bylo v Březně jen 30 úlů. Na podzim téhož roku stoupł počet jich však již na 58 .

Zvěř : Na polích pobíhá mnoho zajíců a koroptví . Roční odstřel činí u zajíců 600 - 1.000 kusů. Divoký králík je hojně rozšířen.

Obecní majetek: zahrnuje budovu radnice , chudobinec , 20 ha pastvin a 8 ha neplodné půdy.

Turistika: Blízko tekoucí řeka Ohře láká svou neporušenou krásou a romantickými zákoutími mnoho milovníků přírody. Také blízké lázně Čachovice jsou v sezonní době hojně navštěvovány. Léčí se tam reumatické nemoci. U lázeňské budovy, která byla v r. 1930 přestavěna a znovuzřízena, je malý rybník, ve kterém rostou krásné leknínky. Význačnou charakteristikou našeho okolí jsou podélné průrvy a rokle. Oko diváku se zalíbením spočine na kolmých pískových stěnách nejrůznějšího zbarvení, které působí pěkným dojmem. V rokli u Střezova jsou pěkné pyramidy hlinité půdy, které trčí nad cestou v nebezpečných polohách.

Vinice: Víno se pěstuje jen ojediněle v malých zahrádkách. V r. 1551 byly v Březně 2 vinice, patřící pánu Janu Körnerovi z Krbic, ale dnes není po nich ani stopy. Byly pravděpodobně na stráni, kde je důl "Sirius".

Chmelnice : Náš kraj patří do chmelové oblasti Žatecké. V Březně je několik chmelnic; jsou v blízkosti potoka, protože v době od května do srpna chmel rychle roste a potřebuje značné množství vody.

Družstevnictví není u nás: Němečtí rolníci jsou u "Bund der Landwirte." Čeští rolníci založili 26/5 1927 místní "Domovinu" domkářů a malorolníků pro Březno- Střezov .

Ptactvo všeho druhu. Ze vzácnějších jmennujeme: žluna, žluva, krutihlav, šoupálek, zlatohlávek obecný, konopka, strakapud, a j.

Trůnysl a obchod.

ivovar. Roku 1469 dne 20/1 povýšil král Jiří ves Březno na městys a zároveň povolil obyvatelům jeho vařiti pivo. V r. 1515 -16 byl starý pivovar v čísle p. 79, kde vařili pivo velice primitivně. R. 1551 půjčil & březenským měšťanům pán Jan Körner z Vel. Úrbic pivovar - skou pánev / za roční poplatek 12 kg loje/ a tím bylo jim umožněno vařiti pivo dokonalejším způsobem. Měšťané právováreční vařili pivo vždy po " střídě ", ve které bylo & vždy 12 měšťanů. Vařené pivo si odváželi domů, aby dokysalo. Část vařeného piva dávali do hospod a zbytek čepovali sami doma, neboť tehdy měl každý z nich právo čepovati pivo.

Podle oznamovací listiny primatoria březenského z 23/10 r. 1721 , bylo v Březně 45 právovárečných domů, jichž počet v sedmileté válce rozmnožen byl na 86.

Až do roku 1793 se vařilo pivo po " střídě ". Od r. 1794 byl pivovar měšťany pronajat a nájem věnován obci po dobu 18 ti let , s tou podmínkou, aby obec vystavěla novou spilku. V r. 1815-16 byl vystavěn nový pivovar a nová spilka a to u fary, kde stojí dodnes./ Začátkem r. 1870 byl

však provoz tohoto pivovaru zastaven. Od r.1884 patřil pánu Filipu z Horní Vsi, od kteréž doby sloužil za sklad piva a dnes je tam vodní nádrž. / H.1898. , K.M.B. /

Cukrovar : Ač místní pole plodí dostatečné množství & cukrovky, nevznikl tu cukrovar a to proto, že v blízkém & Žatci je velký cukrovar, kam je od nás cukrovka dovážena.

Továrny : Náš kraj je málo průmyslový a proto továren tu není. Jediným objektem v místě je cementárna, vzniklá § r.1928-29, kde se vyrábějí skruže do studní, různé druhy rour a uměl. pomníky .

Vývoz-dovoz omezuje se na nejnutnější potřeby životní. Vyhává se ovoce a obilí, dovážejí se některé plodiny a hospod. stroje.

Obchodníci a živnostníci jsou většinou Němci. Od r.1935 je v místě český konsum " Samostatnost ".

Trhy týdenní : V roce 1469 žádal Jan Lobkovic z Lobkovic a na Hasištejně, pán v Březně, u krále Jiřího o povýšení své vsi / dvora ?/ jménem B r z e z n o na městys a o udělení týdenního trhu na každý úterek, což bylo králem Jiřím, dopisem ze dne 20/1 1469 povoleno. Týdenní trhy se však nikdy nekonaly ./ K.M.B./

Trhy výroční : Právo ke konání výročních trhů v Březně uvedeno je v přípise král.krajského úřadu v Žatci ze dne 17/ 8 r.1785 a má toto odůvodnění: Březenskému magistrátu ! Podle obsahu vysokého guberniálního nařízení ze dne 13/9 r.1784, prokázala Jeho Výsost / Josef I./ hraběcímu martnickému městečku na jeho žádost milost a dala ^{mu} /at unum et

Exercitium / t.j. k vykonání / potřebná privilegia ze dne 21/7 1784 pod obyčejnou klausulí, a přeložení trhů , místo neděle a svátečních dnů na následující všední dny in forma novae concessionis / t.j. po způsobu nového udělení/ obnoviti, respektivě potvrditi ráčila , s tím milostivým rozkazem, aby tímto obdařenému městečku Březnu v jeho provádění svobodným poplatkem chráněno a zaručeno bylo. Což se v nejvyšším propůjčení magistrátě k zprávě a dalšímu vědomí měšťanstva uveřejňuje.

Tyto výroční trhy, které po mnoha léta byly uváděny v kalendáři a připadaly na pondělí po sv.Jiřím , Na nebevzetí P.Marie a pondělí po sv.Michaelu , nebyly & stejně, jako krajské trhy na dobytek, dodržovány a zůstal jenom trh na den Nanebevzetí P.Marie.

Přeložení výročních trhů: Dne 26/7 1837 zaslal březenský magistrát žádost žateckému krajskému úřadu, týkající se konání ročních trhů a trhů na dobytek v Březně , kde se odvolává na svá privilegia, neboť dosud určené výroční trhy připadají s výročníma trhy na stejnou dobu jako v sousedních obcích a proto navrhuje: Pondělí p ř e d sv.Jiřím, pondělí před sv.Bartolomějem a pondělí před sv.Michaelem. Na to přišlo od vys.zemskému úřadu ze dne 2/1 1838 číslo 63.170 vyřízení, které bylo zasláno od král.kraj.úřadu ze Žatce dne 21/1 r.1838 pod č.j.692 do Března a oznamuje : ,že privilegia města Března, předložená nyní za účelem přeložení konání výroč.trhů, kdy již od několika let se neužívají a

od následujících monarchů nebyla potvrzována, za vypršelá se považují, a že vys.c.k.zemský úřad není proti tomu, omezovati konání trhů výročních ve dny na pondělí před sv.Jiřím, pondělí před sv.Bartolomějem a pondělí před sv.Michaelem, když dříve již vypršelá potvrzení privilegií znova vymohou, pro které bude nutno znova zažádati a při té příležitosti dokázati, že obec je ochotna a také s to zaplatiti všechny poplatky, které jsou spojeny s vyhotovením těchto výsadních práv a listin. Budíž uvažováno, zda-li by takové přeložení výroč. trhu na pondělí před sv.Michaelem pořádáno býti mohl, aby tím starostem chomutovských obchodníků a živnostníků ulehčeno bylo. / K.M.B. /

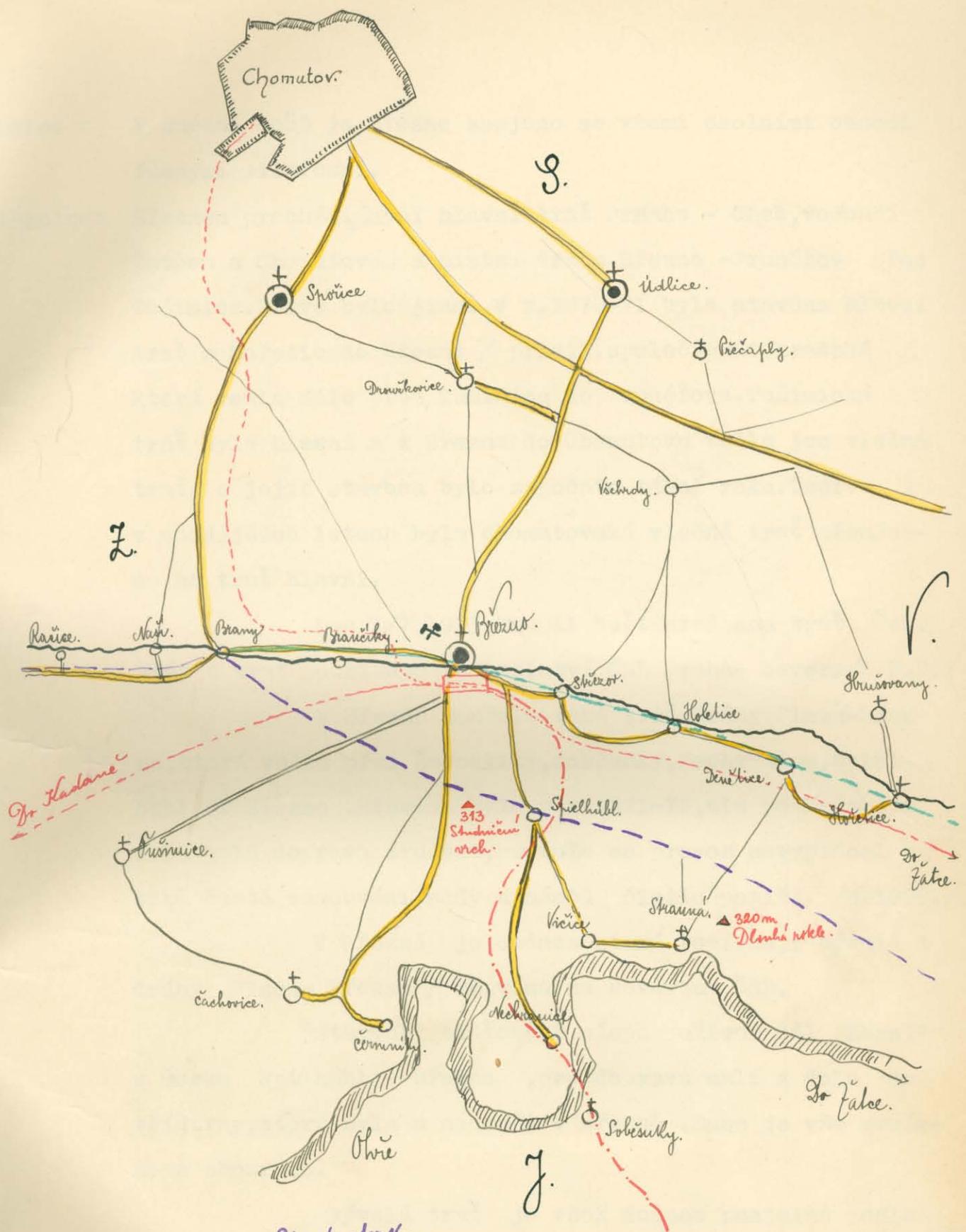
Vysokým c.k.okres.úřadem v Chomutově bylo & v témže roce o výroč. trzích v Březně jednáno a protokolárně zjištěno. / K.M.B./

Dopravní prostředky: V dávných dobách nebylo řádně vybudovaných silnic a spojovacími prostředky byly tehdy stezky.

Stezky : Našim krajem procházela důležitá obchodní & stezka, která vedla ze Žatce Dlouhou roklí nad vsí Strannou, přes Spielhübl do Bran a dále přes Němec.Kralupy do Saska. Stezka vinula se od Žatce na vyvýšených místech a teprve & u Bran klesala do nížiny. Stezka ta je ještě dnes dosti zachována a je jí dosud užíváno jako polní cesty. V Kralupech bylo již r. 993 vybíráno clo.

V pozdější době vznikla asi pravděpodobně & níže vedlejší stezka , která vedla z Kralup podél potoka Hutné , přes Brančíky , Březno , Střezov , Holetice do Žatce.

S t e z k y , s i l n i c e a ž e l e z n i c e
v o k o l í B ř e z n a .

Silnice : V dnešní době je Březno spojeno se všemi okolními obcemi řádnými silnicemi.

Zeleznice: Březnem prochází nyní hlavní trať Praha - Cheb, vedoucí Žatcem a Chomutovem a místní dráha Březno - Prunéřov přes Tušimice. Dříve bylo jinak. V r. 1870-71 byla stavěna hlavní trať z Hořetic do Března / privil. společ. buštěhradská /, která vedla dále přes Tušimice do Prunéřova. Tušimická trať byla hlavní a z Března do Chomutova vedla jen vlečná trať, s jejíž stavbou bylo započato téhož roku. Teprve § v pozdějších letech byla chomutovská vlečná trať přeměněna na trať hlavní.

Dne 1/7 1923 koupil buštěhradskou trať Čsl. stát a trať podřízena ředitelství ČSD Praha- Sever. /K.D.B./

V Březně končila také trať dráhy Plzeň-Březno, která vedla přes Žabokliky, Soběsuky, Nechranice, Spielhübl do Března. Stavěna byla v r. 1871-72, ale po krátké době byla doprava zrušena, protože se provoz nevyplácel a také časté sesouvání půdy a násprů činilo potíží. /H. 1898./

V Březně je dodnes stará topírna, z bývalé & dráhy Plzeň- Březno / užívána za kovárnu ČSD.

Starých traťových násprů užíval důl "Karel" v úseku Spielhübl - Březno , pro dopravu uhlí z dolu do třídírny, která byla u nádraží v Březně . Dnes je vše zrušeno a zbouráno.

Bývalá trať je však dodnes znatelná podle násprů, podezdívek, průkopů a strážních domků.

Nádražní budova v Březně u Ch.

Uhelné doly: Jak jsme se zmínili již dříve, byly èe v Březně za války & v provozu 2 uhelné doly / Sirius a Karel / . V r.1925 & zastaven byl provoz na " Karlu " a na Siriusu pracovalo jen 18 horníkù. V r.1932 byl i zde zastaven provoz. Do dolu "Sirius" vedla jedna hlavní štola ,vodorovná, & která se ve vnitru kopce rozvětvovala na 3 menší.Uhlí bylo vyváženo na povrch ve ~~vetech~~ vozících,tažených elektrickým pohonem,do třídírny . Od třídírny až k nádraží vedla lanová dráha elektrická,kterou bylo uhlí dopravováno do wagonů .

Celkový pohled na stát.důl "Sirius".

/ Foto: Jar.Ulč./

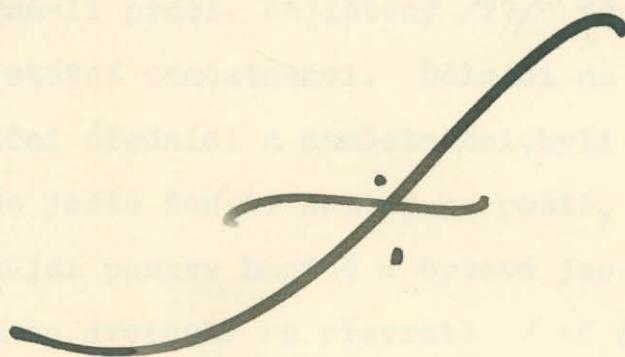

Železná ruda : Zmínky zasluguje dřívější dolování železné rudy, která se nalézala u Holetic. U Března krevet nebyl, ale ledvinovité kusy "železného kamene", které se vyskytovaly v jílovitých vrstvách nad vrstvami uhelnými, byly hojně. Ještě v roce 1860 byl výtěžek 2.200 q a zaměstnáno bylo při těžení 5 dělníků.

Až do poloviny 18. století byly také kamencové doly u Čermníků./ H.1898, str.163./

Písek : Písek se vyskytuje v Březně a okolí & na několika místech, ve vrstvách až 20 m silných a to blízko při povrchu.

Vyskytuje se písek barvy bílé i žluté, zrna jemného i hrubého a používá se jej hojně při stavbách. Jeho značné množství dalo vznik několika pískovnám, protože jeho dobývání je velice snadné. Mnohdy stačí odkrýti pouze 25 cm ornice. Lomy patří obci a místním & rolníkům.

Sociální a kulturní poradcy.

aměstnání a výdělečné poměry obyvatelstva před válkou a po ní. Před válkou byli obyvatelé & březenští zaměstnáni prací hospodářskou a prací v továrnách v Chomutově. Výdělky nebyly tehda velké, ale plně postačovaly na výživu rodiny. Po válce /1918+ 1922/ se poměry značně zlepšily a nejlepší výdělky měli horníci, z nichž někteří šetrní našetřili si pěkný peníz. Za dnešní doby všech možných krisí je v Březně mnoho lidí bez zaměstnání ataké výdělky jsou malé. Každý je rád, má-li práci. Zajištěný /??/ příjem by snad měli jedině státní zaměstnanci. Dělníci na dvorech, horníci, železniční úředníci a zaměstnanci, byli a jsou Češi. Dnes jsou zde ještě česští zaměst. na poště, četníci, učitelé. Nejnuznější poměry hmotné a bytové jsou mezi lidem pracujícím na dvorech. Po převratě / až do r. 1927/ opatřování bytů / místnosti pro českou školu / u Němců dělo se záborem. / ovšemže nuceným. /

Podle Š.Ch.II.str.66.soukromé statistiky & z roku 1900, čítala česká menšina v Březně na 130 Čechů.

Lid u dráhy, tehda buštěhradské, byl pokud se to dalo, volnější, ale v obci samotné bojácný a nesmělý, neboť většinou závisel na svých chlebodárcích. V obci je několik řemeslníků a dělníků zřejmě českého původu, jak dokazují sama česká jména: Sláma, Chaloupka, Korda, Panovský a j. Dnes jsou & však smýšlení naprostě jiného a mnozí již česky ani nedovedou.

Velkostatky:

Veškeré dvory v našem okolí patřily panu A. Eman. Karschovi, velkostatkáři v Prunéřově u Kadaně a to až do r. 1927, kdy byla provedena parcelace velkostatků. Velkostatek Střezov byl parcelován na 4 díly. Tři díly & po 20 ha a jeden zbytkový statek o 105 ha dostali Češi. Zdrobného přídělu bylo uspokojeno 6 míst. Čechů. Velkostatek Vičice koupil JUC Alois Holub a má asi 200 ha.

Velkostatek Brany dělen na 3 díly a je zatím pronajat, protože je reservován pro Vodní družstvo.

Velkostatek v Libouši, patřící ještě vý. hraběnce Hoiassové, byl parcelován jen z části.

Parcelací pozemků z velkostatků byl v našem kraji posílen živel český, zvláště ve Střezově. Také & drobným přídělem byla zajištěna existence několika místním Čechům, kteří hodlají se zde trvale usaditi.

Český živel však parcelaci nebyl posílen v tak velké míře jak se předpokládalo. Záleží nyní na okolnostech, jak se poměry vyvinou, hlavně, bude-li příroda pracovati ve prospěch českých kolonistů.

Roboty :

Roku 1440 prodal pán Plichta ze Žerotína, pán na Červeném Hrádku a v Březně, březenským měšťanům 28 huben půdy / hub jsou 64 strychy / za laciňský roční poplatek a několik robot ./ K.M.B./

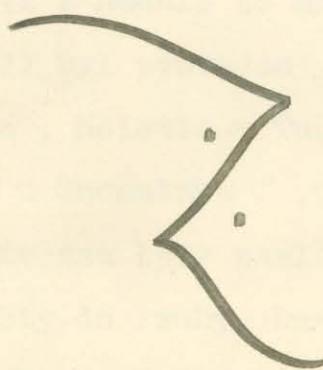
Šebestián z Veitmile, pán na Červeném Hrádku, aby si naklonil březenské měšťany, prodal jim & v roce 1545 dědičně svá dvorská pole a luka, ležící u tohoto městyse; též pluhy, vodu, což vše od starých dob podle práva ke dvoru náleželo. Toto pole měřilo 5 polovin Huben a 4/2 strychu. Osvobodil je také od činží naturálních a robot, které spočívaly ještě na půdě z dob pána Plichty ze Žerotína. /KM.B. /

V dalších letech není o robotách zmínky.

Chudobinec a nadace :

O místní chudé se stará městský úřad, který ve věci té má zvláštního referenta. V obci je chudobinec.

V dřívějších dobách byla založena rolníkem Löschnerem nadace pro místní chudé.

Škola —

iž za Rakouska bydlili v Březně a okolí Čechové, ale ne v takové síle, aby mohli uplatnit nároky své na českou školu. Po převratě v roce 1918 se hlásili zdejší Čechové již více k životu a o svá práva, ale teprve roku 1921 ozval se první nesmělý hlas, žádající zřízení české školy. První pokus však zanikl & ihned v počátcích -prý pro nerozhodnost českých rodičů. Obávali se - snad ne hezduvoodně - překážek a msty zdejších Němců , svých zaměstnavatelů .

V roce 1922 počali Čechové přemýšleti znova o založení české školy, jelikož byli nuceni posílati své děti i nadále do místní školy německé. V květnu roku 1922 byl proveden soupis českých dětí v Březně ,Střezova , Holetic a Tušimic. Správce české školy ze Spořic / u Chomutova / , pan Vacl , napsal žádost , která byla 11.května 1922 zaslána ministerstvu školství a národní osvěty do Prahy. Dne 19.května 1922 odjeli do Prahy pp.Brabec a Vertán ,aby žádost osobně podpořili. Bylo jim slíbeno povolení české školy počátkem škol.roku 1922-23.

Zřízení školy :

Výnosem Mšano ze dne 17.srpna 1922 ,č.j.

82776/22 byla zřízena naše česká škola v Březně u Chomutova a to jako jednotřídka. Dne 7.září 1922 přijela do Března komise, která úředně zabrala jednu místnost ve staré německé školní budově v I.patře pro českou školu. Pro učitele české školy byl nuceně zabrán pokoj v přízemí domu č. 79.

Na německé škole počalo se vyučovati dne 1.září 1922 a tu někteří čeští rodičové, nespokojeni dlouhým řízením o českou školu, hlásili své děti opět do školy německé. Ze 35 dětí ,zapsaných do české školy, přešlo dne 1.září do školy německé 11.

Dne 12. září 1922 bylo intervenováno znova u Mšano . Záležitost české školy uvázla, protože majitelé zabraných místností nechtěli jich vykliditi. Teprve , když traťmistr p.Jan Macek žádal o pomoc ústředí Národní jednoty severočeské, byla záležitost ukončena. Místnosti byly za asistence četnictva vystěhovány.

První učitel :

Dne 18.října 1922 nastoupil své místo učitel a správce školy pan Václav Pecák z Klecan u Prahy. Dokud

neměl bytu, přijímal pohostinství u pana traťmistra p.Jana Macka. Zatím došly potřebné pomůcky a nábytek , takže dne

Zápis : 8. listopadu 1922 byl proveden vřstní definitivní zápis . Pravidelné vyučování v české škole začlo poprvé dne 13. listopadu 1922. / Š.K.str.4-5./

Protože místnost nevyhovovala, jednáno o stavbu budovy pro českou školu.

Dne 4/4 1923 komise zjišťovala vhodnost vyhlédnutého pozemku. Dne 25. října 1924 přijel do Března projektant, aby na místě získal potřebných informací. V r. 1925 se nic nestalo. V r. 1926 zjišťovala nová komise vhodnost nového pozemku. V r. 1926 členěny pokusy o zřízení mateřské školy; ač & bylo 35 dětí, škola nebyla povolena pro nedostatek místnosti. V r. 1927 bylo v jednotřídní škole již 39 dětí, ač místa v učebně bylo pouze pro 24 děti.

Aby potomci naši si dovedli představiti jak to v naší škole vypadalo, vizte fotografií :

Zajímavý exemplář naší třídy :

Ve třídě je 16 lavic, místa pro 32 děti. Pro ostatní není místa. Jeden hoch-Richard Pták - nalezl "útočiště" u šicího stroje a ten bez velkých okolků "okupoval" pro sebe. Ostatní děti sedí na stupínku. Tři řady lavic jsou sraženy úplně k sobě a jsou až u stupínku. Mezer mezi lavicemi není. Když chce žák ven, z prostředních lavic, musí lavice přeskakovat nebo je podlézati. Při vší bídě a nouzi "musí" nám být veselo. Třída je dětmi i nábytkem úplně přeplněna. Je nejvyšší čas, aby bylo přikročeno ke stavbě nové školy.
/ opsáné ze škol.kroniky str.51./

II.třída : Když byla zřízena II.třída dne 1/10 1927, měli jsme pouze jednu učebnu. Nezbývalo nám nic jiného, než-li, že se učilo polodenně. I.tř.dopoledne, druhá odpoledne.

Mateřská škola byla konečně povolena od 1.září r.1928 a byla umístěna na jeden rok v domě patřícím k dolu.

Plány školy : V době od r.1923 - 27 byly vyhotoveny plány pro školu jednotřídní , potom změněny na jednotřídní a mateřskou školu a konečně na školu dvojtřídní a školu mateřskou. Dne 12.ledna 1928 byl schválen projekt novostavby školy definitivně . Budovu školní stavěla Ústřední Matice Školská . V budově jsou 2 třídy ,kabinet, školní kuchyně a dílna, byt řídícího učitele a 2 pomocné místnosti , a učebna pro školu mateřskou se šatnou.

Započetí stavby : stalo se dne 5.června 1928 .

V německých novinách v říjnu 1928 byl uveřejněn útočný článek proti české škole a to hlavně proti stavbě školy. Němci zle řádili,že prý česká škola má jen 37 dětí ,na to potřebuje 2 třídy a 2 učitele.Konečně,že pro tu hrstku staví se palác./Ve skutečnosti jsme měli ve škole obecné 49 dětí a v mateřské 28 ./

Dne 25.září 1928 bylo na novostavbě do - saženo " rovnosti " , jak ukazuje obrázek na straně další.

Dne 31.října 1928 zvednut krov .

Dokončení : Dne 27.srpna 1929 konáno kolaudační řízení, které dalo povolení dne 29/8 1929 se nastěhovati.

Vyučování v nové školní budově začlo dne 2.září roku 1929 . Při zápisu do školy obecné bylo zapsáno 67 dětí .

Do školy mateřské 21 dětí. Tedy pro "hrstku " 88 dětí byl stavěn palác .

Dosažení "rovnosti" .

Otevření budovy : Slavnostní otevření nové školní budovy
bylo v neděli ,dne 8. září 1929 .

Úvod : Předcházel chmurný ,nevlidný, dešťivý
týden a tak v mračnech a blescích blížil se památný den
březenských hraničářů -

den 8. Z Á ř í 1 9 2 9 .

Dílo dokonáno jest a přetrví věky ! Před námi stojí hotová,
nová , krásná ,školní budova. V plné své velebnosti a vý-
zdobě praporů a květin vítá nedělní ranní zlaté sluneční
paprsky - rozradostněna ,že dnešního dne bude slavnostně

předána novému a posvátnému úkolu i těm ,kdož na ni tak & dlouho čekali a o ni často snili.

Sedm let pomalu přešlo v těžké práci § tam v té staré,ponuré,najaté místnosti . Sedm let ústrků a strádání , sedm let bojů a čekání ,sedm let touhy a naděje ; - dnes vše to již uplynulo . Nový život nadchází nám všem . Slavnostní nálada je zřejma všude kolem nás , vše hýří a září v národních barvách. Všude jako v úle,plno spěchu a práce,radostného rozechvění . Stanovená hodina nadchází - místo srazu se plní a se vlní pestrými barvami jako pole máku.Průvod se rychle řadí,ještě šum a hluk ,pak nastává ticho. Na znamení praporkem jezdci vyrazili,průvod se hnul jako lavina,hudba hraje a česká písň ,kdo ví po kolika letech ,jasně rozezvučela se/~~jasně~~ naplno krajem. Všem radostí se hrne krev do tváře,každý cítí,že dnes jsme tu doma . Ohromný ,velkolepý průvod,který pln nadšení jásá, to dokazuje.

Složení průvodu : Cyklisté na vyzdobených kolech, selská jízda na ko - ních ,školní děti,krojovaná skupina ,hudba,řečníci, obecen - stvo a ověnčené vozy .Na naše poměry ,monumentální průvod, čítající přes 1.300 osob prošel Březnem a stanul u nové školy.

Slavnost u školy:

Školní budova je bohatě ozdobena prapory ve státních barvách a hlavní vchod dekorační látkou . Scho - diště tonulo v záplavě aster ~~býlých~~ ,červených a modrých.

§ & §

Předání školy :0 jedenácté hod.dopol.zahrála hudba fanfáry z "Libuše".

Předseda slavnostního výboru p.Koutecký uvítal všechny zástupce úřadů,korporací a obecenstvo. - Za ministerstvo škol. a nár.osvěty promluvil p.Jennel,rada okres.úřadu v Chomutově- Za stavebníka Ú M Š odbor.učitel a redaktor p.Horák, za ústřední výbor Národní jednoty severočeské p.Stránský, za okrsek NJS v Chomutově p. Jos. Duchoň , stavitelem školní budovy p.M.Smlsal z Prahy předal klíče od školy zástupci ÚMŠ a ten je zase odvzdal do rukou řídícího učitele Jar.Ulče. Za spolek "Baráčníků " z Veleslavína promluvila známá pracovnice pí.Havířová. Za odbočku želez.zam.z Prahy VII. pan Voženka a za ním následoval p.A.K.Polánek, inspektor státních škol ze Žatce,který se zmínil o začátcích zdejší školy,o jehož poslání a podpoře. Zahráním státní hymny slavnost skončena a účastníci si prohlédli školu.

Delegace :

Za vojsko p.major V.Malík z Chomutova ,
p.Rosický za stranu čsl.národ.socialistů ,za Baráčníky z Pra-
hy Veleslavína rychtář p.Ekart,místorychtář p.Holeček,syndik
p.Bartoš se 40 ti Baráčníky v krojích. Březenská obec zastou-
pena nebyla,ač pozvána byla.

Odpolední koncert :

pořádán od 2 - 6 hodin večer na louce
é se vydařil.

Veselice : byla o 1/2 8 hod. več. v sále p. Duckeho v Březně u Ch.

O zisk se rozdělily stejným dílem : Místní školní výbor , Národní jednota severočeská a Odbočka Jednoty želez. za - městnanců v Březně u Chomutova.

Závěr:

Slavnost měla ohromný význam národní.

Ke zdaru přispělo hlavně pěkné počasí, náležitá spolupráce všech členů slavnostního výboru a jejich pomocníků , jakož i účast všech Čechů a přátel z okolí.

Česká škola nechť stojí zde jako nezdolná bašta češství , ať je věčným Světlem a nedotknutelným stánkem našich h r a n i č á ř ū . / Šk.str.115 . /

Skupina národních krojů za slavnosti:

Pohled na školní budovu od jihu .

Pohled na školní budovu od severozápadu:

Pohled do chodby I. poschodi .

Kosatec ze školní zahrady:

Pohled na schodiště s bustou p.T.G.Masaryka .

Školní slavnosti : jsou pořádány každoročně ve významné dny , jako jsou:
28. říjen , vánoční nadílka, 7.březen a jiné .

28. říjen : Oslava 28. října ještě konána vždy ve škol. budově, za účasti všech škol. dítěk, jejich rodičů a přátel školy. Na programu bývá 1 - 2 přednášky učitelů, recitace a zpěvy dětí. Slavnost zakončena státní hymnou , na budově stát. vlajka.

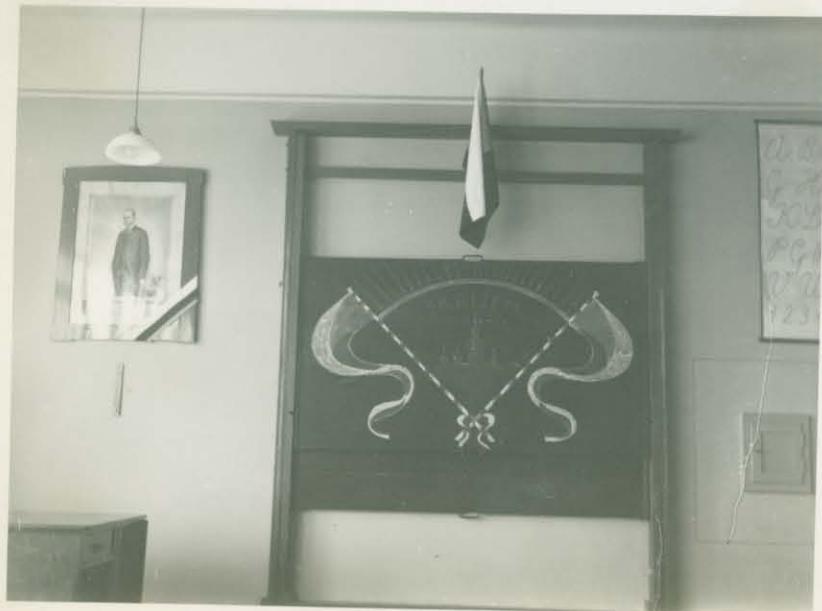
28. říjen ve škole roku 1929 .

Říjen roku 1932:

Rok 1935:

Slavnost vánoční nadílky koná se v neděli před Štědrým dnem, ve škole, za účasti dětí i rodičů. Slavnost zahájí spr. školy, má krátký proslov o účelu vánoční nadílky, děti doplní program básněmi a koledami. Po programu je rozdávání dárků. Vyzdobenou třídu doplňuje vánoční strom, pod nímž jsou nakupeny dárky pro děti. Potřebné děti, dvorské, horníků, atd. & dostávají boty, šaty, prádlo, knihy a jiné potřebné věci. §

Vánoční nadílka má mnohdy cenu 3.000 - 4.000 - Kč.

Mikulášská nadílka jest konána pro děti školy mateřské vždy 5. prosince. Děti jsou poděleny jablky, ořechy a cukrovím. Náklad s tím spojený hradí míst. škol. výbor, kterému přispívá NJS a odbočka Jednoty želez. zam. v Březně u Chomutova.

7.březen :

Oslavě 7.března vyjímáme zprávu ze školní kroniky r.1935: Na den 85.tých narozenin pana & pres.T.G.Masaryka ,konána byla ve státní čes.škole důstojná oslava . Třída byla vyzdobena obrazy našich velikánů, legionářů a bustou T.G.Masaryka. V zahajovací řeči uvítal přítomné řídící učitel Ulč . Po zapění úvodního chorálu dětmi II.tř.následovala přednáška učitele p. Pejši . & Děti recitují básně jednotlivě i sborově až zapěním stát. hymny slavnost končí. V upomínce na tento den obdrželi žáci pohlednicové podobizny prvního pres.repl.T.G.Masaryka. Účast všech dětí a rodičů žáků . Na škole státní vlajky.

7.březen 1935 :

Loutkové divadlo : Dne 18.června r.1926 hráli jsme poprvé lout.divadlo s malými loutkami na jevišti tak 40 cm x 40 cm. Hrál správce školy Ulč a 2 děti.Hráli jsme proto,abychom poskytli našim českým dětem zábavu a z části zamezili jim stálý jich styk s dětmi německými.Divadlo bylo malé,ale my snili o větším.Sen se uskutečnil teprve v nové budově.Ministerstvo školy dalo nám 500.-Kč a školní výbor ještě 940.-Kč ,takže máme lout.div.za 1.440.-Kč . Dnes však má cenu přes 3.000-Kč . Hrajeme v zimních měsících ; hraje učitel.sbor za pomoci rodičů dítek a jiných loutkomilců .

Ochotnické Školní divadlo : Nehrajeme jen divadlo loutkové , ale těší nás ,můžeme-li si zahráti i divadlo jiné . Dne 7.března 1932 byla hrána hra : "Země Česká, domov můj " .

Všichni účinkující :

II.třída při poslechu radia .

Dorost Čsl.Červeného kříže při práci na zahradě:

Výlety : Podle možnosti konáme i školní výlety, abychom seznali krásy naší republiky .

Výlet na Křivoklátě :

Výlet v parku Petrohrad .

Výlet na hradě Hasištejně :

Výlet na hradě Karlštejně :

Výlet v Českosaském Švýcarsku

Učitelé školy: Prvním učitelem byl Václav Pecák z Klecan ,druhým učitelem od 16/1 1923 byl Jaroslav Pauer ze Středokluk ,třetím učitelem od 1.září r.1925 až dodnes je říd.uč.Jar. Ulč z Plzně. Učitelé II.tř.se měnili každoročně.Nynějším učitelem II.tř.je Josef Pejša z Horního Ročova u Loun.

Německá škola : musela v Březně vzniknouti již v r.1600,neboť výtahy z matriky zaznamenávají učitelské osoby.Byla triviální s jednou třídou. Dnes je to škola 5 ti třídní s pobočkou.

Pohled na starou a novou školu němec.od východu.

/ V pozadí kostel sv.Petra a Pavla./

Ve staré němec.škole byla umístěna také česká škola a to v I.poschodí od r.1922 → 1929. Okno 3-4-5.Vchod do staré školy je ve škole nové,odkud se jde do I.poschodí,přes chodbu,dolů po schodech do školy staré. / Před starou školou je pomník Padlým vojínům./

Kostel ~

ějiny kostela .Již r.1383 je zmínka o farním kostele zasvěceném sv.Petru a sv.Pavlu, jenž stál v severní části Března na nynějším březenském vrchu.

V 16.století,v době reformace,byl užíván nějakou dobu protestanty,kteří zde nabýli tenkráte většiny.Od r.1592 měli patronátní právo jezuité z Chomutova,ale administrativně přejaliž je r.1613.

Podle záznamů K.M.B. stál prý v r.1222 na pustém kopci,blízko dubového lesíka,ještě malý kostelík,ve kterém byla uctívána soška "Černé matky Boží",vyřezaná z neznámého dřeva,neznámým umělcem.Dřevořezba pochází z doby předhusitské.Socha byla za válek husitských 16/3 1421 / kdy také Chomutov byl přepaden/ od Husitů zahozena a kostelík zbořen.Socha ležela 216 let ve studni,kde ji nalezl v r.1632 farář Jakub Meyer.Po nalezení sochy dal hrabě Florián ze Žďáru postavit na troskách starého kostelíka novou kapličku,této sošce zasvěcenou.

V roce 1671 byl v Březně hrabě Maximilián Velentin Martinic,

který si sošku prohlédl, dal kapli Mariánskou zvětšiti a lépe vybaviti. Dne 10/8 1710 dal hrabě Jiří Adam z Martinic přestavěti tuto kapli na větší budovu s věží.

Od r. 1669 konány každého roku z celého okolí průvody a procesí k tomuto obrazu. Úcta k březenské sošce P. Marie stoupla přičiněním faráře Krinesa tak, že roku 1712 stoupil počet účastníků na 6.000 .

Stavba kostela:

Protože starý kostel i Mariánská kaple byly již ve schátralém stavu, měl patron vystavěti nové . Avšak hr. Frant. Michael z Martinic na místo dvou menších , rozhodl se vystavěti jeden velký chrám. Dne 23/5 1739 byl položen jím samým základní kámen.

Plány:

Plány chrámu zhotovil slavný pražský stavitec Jan Ant. Dienzenhofer, jenž se však nedočkal ani vyzdění základů. Pokračovatelem byl kadaňský stavitec, muž velkého umění, Jan Krištof Koš / Kosch ?, který též zhotovil plány věží a stavbu dokončil.

Kostel stojí uprostřed města na písčitém pahrbku. Pro sypkost půdy je kostel postaven na silných dubových pilotech. Zajímavé je, že základy kostela jsou tak hluboké, jak je vysoký./ Asi 32 sáhy./

Půdorys:

Půdorys je kříž, jehož ramena jsou stejné délky, šířky a výšky; uprostřed vypíná se pak smělá kopule. Pod střechou jsou velké železné spony, kterými je stavba zajištěna. Kostel je významnou uměleckou památkou, stavěnou v barokovém slohu, v tak zvaném slohu jezovitském. Na první

Pohled na kostel sv.Petra a sv.Pavla od jihozápadu.

pohled imponuje důkladnou stavbou ,velkolepými rozměry a krásnou klenbou.

Vnitřek:

Návštěvníka upoutá hlavní oltář,na kterém je 2 a půl lokte vysoký zázračný okraz "Černé Matky Boží" ,jenž byl sem přenesen r.1763 dne 8/5 , kteréhožto dne byl kostel vysvěcen.Přes celou loď chrámovou vznáší se ohromná kopule,zdobená freskovou malbou,znázorňující pád pyšných andělů.Fresky pocházejí z r.1750 od neznámého malíře,jehož jméno nebylo možno dodnes vyzkoumati. & Krásnou prací uměleckou a sochařskou je kazatelna,též asi z druhé polovici 18.stol.Nábytek je pracován v barokovém slohu. /Bx. /

Varhany

kostelní jsou stavěny v r.1756 Ignácem Schmidem z Lokte a mají 19 rejstříků.

Hodiny

věžní byly darovány r.1850 biskupem královéhradeckým K. Hanlem ,který byl dříve v Březně farářem.

Zvony:

Kostel měl původně 4 zvony. Velký zvon z r.1520 vážil & 776 kg ; prostřední zvon z r.1775 a malý zvon ,který byl r.1856 přelit. Nejmenší byl umíráček z r.1713 . Za světové války byly zvony rekvírovány pro účely válečné a Březnu ponechán jen jeden zvon z r.1775 .

Nové zvony

byly ulity a vysvěceny pro kostel r.1921 ,celkem tři a stály 25.000 Kč .

Dokončení kostela.

Stavba chrámu trvala od 23/5 1739 do 8/5 1763 ,kdy byl kostel vysvěcen. Úplné dokončení kostela stalo se 13/9 1764,kdy byla na věž dána koule a kříž.

Stavba byla přerušena za války slezské r.1742-46 a ještě jednou po r.1756. Stavba chrámu stála 88.000 zlatých & 80.000 zlatých dal hr.z Martinic.

Fara: Od té doby, co je v Březně farní kostel /1383/, byla zde také fara. Stará budova stála na témže & co stojí dnešní fara, stavěná ^{místě} v r.1846.

Karel Hanl, nar. 4/9 1782 ve Vělké Krbäci.
Na kněze vysvěcen r.1805; v Březně se stal farářem r.1813 a byl jím až do r.1821. Roku 1831 jmenován byl císařem Františkem I. biskupem královéhradeckým ./ K.F.B./

Faráři : Jména do roku 1576 nám nejsou známa .

Od r.1576 - 1588 a 1598 - 1624 byli v Březně protestantští faráři. Od r.1628 jsou opět faráři katoláčtí . Do dnešní doby jich bylo 31.

Hřbitov : První hřbitov byl v místech kol starého farního kostela. Roku 1783 byl založen nový hřbitov u kaple Matky Boží . Třetí hřbitov byl založen roku 1890 nad Březnem směrem na Chomutov.

Sochy: Na náměstí proti faře stojí Mariánský & sloup se 3 sochami. První je kamenná socha P.Marie z r.1698, druhá Jan Nepomucký z r.1735 , a třetí sv.Josef z r.1739.

Pouti: Pouť se slaví ne na den sv.Petra a sv.Pavela / kostel / , nýbrž dne 15.srpna , kdy za dávných dob konala se do Března velká pouťová procesí.

Lidovýchova.

Osvětová
Komise:

světová komise pro Březno u Chomutova a pro okolí
ustavena byla dne 23. ledna 1927. Činnost M.O.K.
není velká, vlastně žádná, jelikož dosavadní pomě-
ry nedovolují, aby zasáhla tak, jak by chtěla. Kdyby vystou-
pila Mok. jako samostatná jednotka, trhala by činnost &
všech, návštěva by byla slabá a nebylo by nikde nic. Osvě-
tovou činnost provádí Národní jednota severočeská v Březně
za spoluúčasti Odbočky Jednoty Želez. zaměst. v Březně u Ch.
Překážkou řádné činnosti MOK. je, že nemáme náležité a vy-
hovující místo. Až dosud konáme veškeré podniky v ná-
dražní místnosti III. třídy v Březně u Ch. Na velký sál se
nemůžeme rozhodnout / t.j. jít k Němcům/ jelikož nejsme
tak početní, abychom mohli veškerá vydání krýti. / Čest-
nou výjimkou je český ples, který máme ve velkém sále. /

Česká veřejná knihovna : Ustavující schůze knihovní rady byla dne 23/1 roku 1927 . Začátky byly těžké, avšak houževnatá práce přinesla ovoce. Dnes máme 405 knih. Počet čtenářů kolísá & mezi 35 - 40 , z toho polovina žen . Za výpůjčovací období bývá 500 - 600 výpůjček , takže průměrně připadá na 1 čtenáře 14 knih. Nejčtenějšími spisovateli jsou: Jirásek, Rais, Sokol-Tůma a j.

Spolky obranné : NJS.

Místní odbor Národní jednoty severočeské v Březně u Ch. založen byl dne 3. prosince r. 1922 a měl 45 členů. Dnes má 125 členů.

Odbočka "Jednoty" železničních zaměstnanců v Březně u Ch. byla založena v srpnu r. 1925 .

Dne 26/5 1927 byla zdejšími kolonisty založena místní "Domovina" domkářů a malorolníků .

Tělocvičná "Sokolská" jednota byla zde založena v r. 1925 , ale po krátké době trvání opět zanikla.

V místě jest i odborová organizace želez. a to " Unie " .

Organisace strany/čsl./republikánské je v místě od r. 1927.7.

Strana čsl. národ. socialistů jest od roku 1935 .

Divadla:

Některí členové Jednoty severočeské a členové odbočky želež.zaměst.v Březně u Chomutova obětují se pro báho naší české menšiny a hrají několikrát v roce ochotnická divadla . Až do roku 1926 nebyla činnost celkem žádná ,ale toho roku jeví se v činnosti celé menšiny přelom k lepšímu. Nejdříve jsme byli nuceni vypůjčovati si jeviště od místních Němců. Konečně jsme se zmohli a postavili si jeviště . Má však jen 2 proměny ,ale letošního roku chceme je rozšířiti ještě o 2 proměny. Za rok jsou sehrána tak 3 - 4 divadla . / 7.březzen, v květnu , 28.říjen a na mikulášskou zábavu. /

Český ples konáme každoročně a vždy s úspěchem . & § & Husova oslava koná se pravidelně. Průvod s lampiony a & hudbou projde městem až k dolu "Sirius " ,kde je zapálena hranice. Na místě samém je přednáška a po zahrání stát. hymny odchod na místo srazu a rozchod.

Při 7.březnu a 28.říjnu jsou rovněž přednášky ,týkající se slavných těchto dnů.

Spolky české konají pravidelné výborové schůze, schůze & členské a valné hromady. Na nich se debatuje o otázkách národních ,sociálních ,finančních atd.

Oslava desetiletého trvání NJS a státní české školy obecné v Březně u Chomutova konala se v neděli dne 5.června 1932. & &
V předvečer oslavy navštíveny byly hroby mrtvých Čechů na březenském hřbitově. Tam slíbeno, že budeme dále pokračovati v práci pro národ a stát. -5.června dopoledne o 10 té hodině zahájena slavnostní valná hromada Národní jednoty severočeské ,za účasti mnoha delegátů spolků z okolí i daleka.
Po zprávách funkcionářů následovaly proslovы dělegátů .
Řečník prof.Dr.Jos.Mrázek ze Žatce pojednal o práci a kulturní úrovni Čechů ve zněmčeném území . Pravé vlasteneckví musí se prověriti skutky a nikoliv pouze slovy. Nejde jenom o nás, ale jde o všechno co je zde naše, jde o stát !
Mějme úctu k sobě ,ale i k bližním ! Po valné hromadě následoval společný oběd . - Odpolední slavnost byla zahájena mohutným průvodem,ve kterém byli:Selská jízda,cyklisté, krojované i nekrojované školní děti, hudba,zástupci spolků, Baráčníci z Veleslavína,četnickto,Jednota střelecká z Chomutova a občanstvo. Průvod vyšel od nádraží,ubíral se městem až k nové škole, kde bylo několik proslovů .Bylo vzpomenuto těžkých začátků při budování školy i škol.budovy .
Česká škola nechť vychovává pevné české charaktery a statečné pokolení bez bázně a hany ! Ne otroka,ale člověka se srdcem statečným a pevnou myslí pro odpovědnost ! Po proslověch odešli účastníci na nádraží,kde byl odpolední koncert.
Večer pak byla tanecní zábava. Podnik se vydařil a češství posíleno.

Slavnostní valná hromada N J S :

Selská jízda v průvodě :

Průvod : Cyklisté :

Školní děti v krojích :

Další část průvodu :

Část dětí a obecenstva před školou:

Život v obci.

místě je poštovní úřad od r.1869 . Telegraf je zde vždy pozdější . Telefon byl zařízen teprve roku

1930. Poštov.a telegr.úřad nemá vlastní budovy

Pošta: a je umístěn v radnici. Úřad zaměstnává 3 listonoše a 1 poštmana. Doručovací obvod: Březno, Střezov, Holešice, Vičice, Stranná, Nechranice, Brany, Brančíky.

Dráha: Od r.1870-71 je v místě dráha, dnes státní, dříve buštěhradská, která nás spojuje s Chomutovem a Žatcem. Staniční úřad má telefon z r.1922 , telegraf již dříve. Dříve bylo ve stanici až 120 zaměstnanců / pomocné a posunovací čety , atd/, dnes je jich pouze 22 . §

Četnictvo: R.1850 byla v Žatci zřízena 7 mužová stanice četnická území březenské patřilo k Žatci. Z k jara r.1871 byla četnická stanice i v Březně .

Elektrisace města provedena byla v r.1921- 22 . Střídavý proud je veden z kadaňské elektrárny , která leží na řece Ohře u obce Lamezice.

Březenský vodovod. Otázka ta je stále přetřásána, ale vodovod není vybudován, protože se tomu mnozí obyvatelé vzpírají pro zvýšené poplatky. 79

Náklad na vybudování vodovodu je velký, asi 1,000.000 Kč. /Má býti veden až z hor/. Prozatím si lidé opatřují vodu ze starého vodovodu. Prameny z tak zvaného Studničního vrchu jsou vedeny železným potrubím do města do rezervoiáru - dřívějšího pivovaru ,kde má jeden výtok.

Zdravotnictví: V místě je od r.1870 městský obvodní lékař. Od roku 1935 jsou v místě 2 lékaři. Veřejná nemocnice je v Chomutově.

Zřízení obce : Roku 1470 čteme o jakémisi rychtáři v Březně,taktéž r.1592 o rychtáři a radním ,z čehož možno usuzovati,že bylo Březno v dobách dřívějších dosti samostatné.

Radnice: 28.května r.1592 povolil Jiří Popel z Lobkovic březenským měšťanům postavit si vlastní radnici a dal jim soudní právo.Povolil též svobodnou hospodu,která byla umístěna v radnici č.1.

Městský soudcovský úřad byl v Březně až do r.1794,při kterém bylo také civilní soudnictví,propůjčené jim panstvím ahnákovským až do určené doby.

Složení městského soudcovského úřadu : Měst.soud.úřad se sestával až do r.1794 ,jak vysvítá z nového radničního přehledu z roku 1772 , z 1 primátora,3 purkmistrů,4 radních přisedících, 4 oboených starších, 2 městských soudců a 1 písáře. Každá nově jmenovaná rada musela býti však vždy potvrzena panstvím ahnákovským.

Snaha po samostatném soudním právu přivedla městskou obec k tomu, že r.1794 dne 20/3 prodala veřejně veškeré obecní pozemky se svolením vysokého zems.úřadu proto, aby dosáhla potřebného jméní, potřebného k dosažení magistrátu./ 800 zlatých obec. obligací./ Tím založen fond, z něhož mohli být placeni magistrální úředníci.

Magistrát: Dvorským dekretem z 18/8 1794 , č.4994 , bylo žádosti a přání města Března vyhověno a povolen regulovaný magistrální úřad. Podle téhož dekretu určeno, aby 1 purkmistr z obce byl zaměstnán bezplatně, 1 zkoušený radní a syndikus s platem 300 zlatých ročně, 2 radní obce zdarma, 1 kancelářský písář s roč. platem 100 zlatých a soudní sluha s platem 50 zlatých. / C.K.apelač.soud v Praze ze dne 26/8 1794/.

V r.1821 nařízena byla nová úprava platů; protože tehdy nedostačovaly obecní renty nové úpravě , jednalo se o ztrátu soudní moci , zvláště tehdy, když vyhořela stará radniční budova a vys.úřad nařídil stavbu nové radniční budovy.

Tehdejší purkmistr Frant.Richter správně uvážil ,že nestačí-li obec jméní k udržení moci , je nutna ihned jistá obět od měšťanů a tou měl být pivovarní fond. Podnítil měšťany, aby, nechť jíli se vzdáti soudní moci , uhradili požadovanou část z pivovarní pokladny. Měšťané svolili a tím bylo dosaženo, že nařízením vys.gubern.ze dne 4/1 1827 byla povolena nová úprava platů, čímž byla udržena vlastní moc soudcovská.

Radnice: Po vymožené úpravě platů bylo další starostí purkmistra Fr. Richtra, aby mohl vybudovati novou radnici. Protože byla ve staré radnici také zájezdní hospoda a úřad a jednání často rušeno bylo, hleděl purkmistr, aby tomu bylo odpočítáno při stavbě nové radnice. Richter určil pro budoucí radnici svůj dům č. 97. Výdaje na novou radnici, stavenou v roce 1833, činily 3.299 zlatých 45 míš. grošů. & Stará radnice byla prodána r. 1828 za 600 zlatých C.M. Nová radnice má malou věžičku.

Radnice z roku 1.833 :

Hrdelní soud:

V dřívějších dobách byl v Březně hrdele
ní soud, který podle mnohých, dosud zachovaných starých lis-
tin a rozsudků v originále, podává nám tato sdělení:

1./

26/8 1701 byl v Březně pověšen Jiří
Bretschneider z Března a to pro časté krádeže " in puncto
Furti ". Byl to zasloužený trest a stalo se tak jako od-
strašující příklad pro jiné. Exekuci provedl kat Jan Jiří
Kneisler z Mostu.

2./

Zuzana Krausová z Pruněřova byla odká-
zána pro vraždu dítěte do vězení do Března. 5/3 1720 byla
však vysok.apelač.soudem osvobozena pro nedostatek důkazů.
Za to byla že ale trestána mučením třetího stupně / skři-
pec a natahování /, které konal kat z Března.

3./

Podle rozhodnutí vys.apelač.komory při
pražském hradě, byl hrdelem soudem v Březně trestán Šala-
moun Keimb, pro krádež provedenou v kapličce mezi Kralupy
a Ahníkovem /26/3 1723/, pro krádež velké pečeti v Kra-
lupech na radnici a pro odcizení věcí vičickému myslivci a
odsouzen dne 6/11 1724 k upálení za živa. Šalamoun Keimb
podal k apel.soudu do Prahy žádost o milost, avšak nebylo
jí vyhověno a on přikázán 9/4 1725 do Března. Rozsudek
ten byl přece vykonán s tím opatřením, že odsouzenec před
zapálením hranice katem tak škracen byl a než-li přišel &
k sobě / k vědomí/ , byla hranice již zapálena. Tak stalo
se dne 6/6 roku 1725.

4./

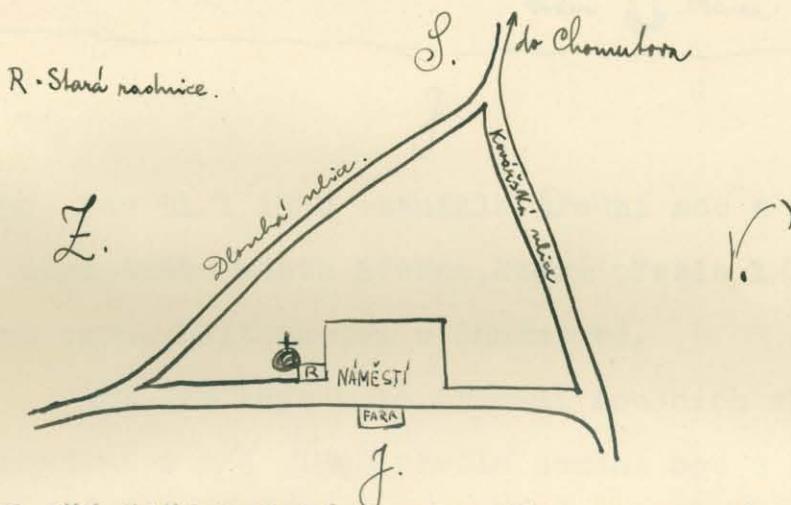
Roku 1758 byl k smrti provazem odsouzen
a popraven Jan Krištof Appelmann z Března, všeobecně známý,

pod jménem "mlýnářský Honza" / Mühlhans/ a to pro zákeřné přepadení Žofie Renikové, které se stalo 4/7 1757 .

Šibenice:

Podle z roku 1755 sestaveného přehledu všech hrdelních soudů ,nalézajících se v Žateckém kraji, byla v Březně sestavena šibenice ze 3 dřevěných sloupů. Také popraviště bylo po ruce. Pranýř byl v Březně na náměstí.

Březno mělo podobu trojúhelníka,který byl tvořen ulicí Dlouhou, Kovářskou a náměstím.

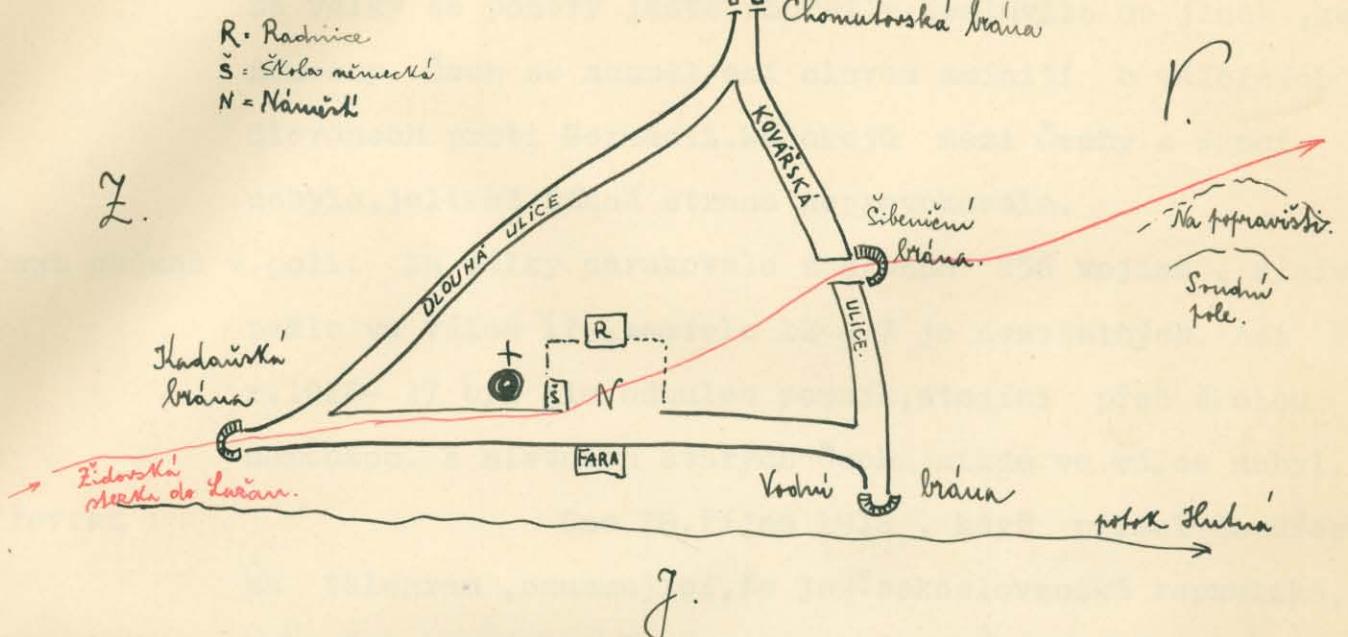

Brány městské: V dřívějších dobách mělo Březno 4 brány a to : Kadaňskou, chomutovskou, šibenickou a vodní .

Zbytky těchto bran byly as před 75 -80 léty zničeny.

Ještě dnes zachovala se jména,která nám připomínají místa ,kde se popravovalo. Šibenická brána /Galgentor/, za ní - plošina výše položená ,kam se ubíral průvod & s odsouzencem,nazývá se Šibenický vrch / kopec/ = Köpf-hügel/ a na " popravišti". Přilehlé pole,na kterém se soudilo ,se jmenovalo "soudní pole " /Gerichtsfeld"/.

Pravděpodobně vedla tudy i stará stezka Židovská ,vedoucí z Kadaně přes Březno do Lažan a dál do Mostu.

Zánik Magistrátu: Dne 31/1 1850 zanikla úřední moc a činnost uděleného magistrátu města Března, která přešla 1/2 1850 na expozituru okres.hejtmanství v Chomutově.

Zánik soudu : Dne 7/3 1850 bylo předání soudních aktů okres.hejt. v Chomutově a 2/6 1850 přešla soudní moc z Března do Chomutova. / okres.soud./

Zřízení obce : Záležitosti obecní obstarává 24 členné zastupitelstvo / 22 Němců a 2 Češi /., které má 5 sekcí.

Okres : Březno patří k okresu chomutovskému , v jehož čele stojí okresní hejtman.

Život : Život zdejších Čechů před válkou a za války nebyl záviděný. V Březně byli Češi, ale veřejně se nesměli hlásiti ke své národnosti. Čech, který zapřel češtství a mluvil německy, byl Němci vítán, ale běda mu, jest-liže chtěl uplatnit svých práv. Byl bojkotován a pokud možno co nejdříve přeložen nebo vystěhován.

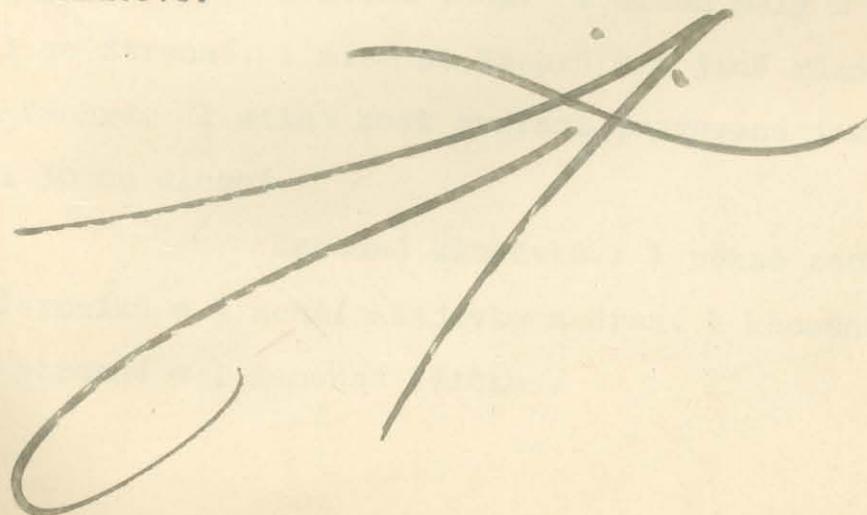
Za války se poměry ještě zhoršily. Nemluvilo se jinak ,než německy. Čech se nesměl ani slovem zmíiniti o válčících Slovanech proti Germánii. Nepokoju mezi Čechy a Němci nebylo, jelikož žádná strana neprovokovala.

Účast občanů v poli: Za války narukovalo z Března 256 vojínů , z nichž padlo ve válce 17 ,zemřelo 12 a 7 je nezvěstných. Asi & r.1926- 27 byl jim odhalen pomník, stojící před školou německou. Z místních starých Čechů nikdo ve válce nebyl.

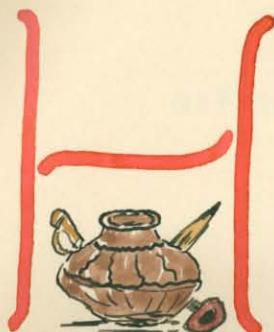
Převrat :

Dne 28.října 1918 , když přišel do Března telegram ,oznamující,že je Československá republika, byla to pro Němce překvapující rána a byla přijata & s nedůvěrou a pochybnostmi. Češi však to již věděli, protože jim to vyřídili průvodčí vlaků z Prahy. Železniční zaměstnanci se chovali klidně a složili slib Č S R ! . Při převratě nebylo žádných škod na majetku ani poruch v želez.dopravě. /K.D.B./

Německé obyvatelstvo bylo v obci nejdříve ohromeno ,ale později protestovalo proti Č S R § v Chomutově.

Archeologie.

istorické nálezy . V mladších naplavených vrs-
tvách nalezeny byly stopy po osídlení člověka
a to u Března ,Stranné ,Nechranic a Čachovic .

Nalezené předměty: Kamenné sekery,mlaty,ruční mlýnky,
/ t.j.kameny mlýnské/,bronzové ozdoby,zpracované jelení
parohy a kosti.

V chomutovském museu německém jsou tyto
předměty : škrabátko z pazourku z Hrušovan a 1 ze Stranné.
Kostěná lžička ze Stranné , 2 kladiva z parohu z Hrušo-
van.

Kamenná doba: 1 džbán malý z Čermníků
a 1 ze Stranné. 1 mísá ze Všehrd a 4 jiné různé nádoby
ze Všehrd. 1 silná kost zvířecí ,upravená jako saně ,
asi 30 cm dlouhá.

Kamenná kladívka : 1 pěkně zachovaný kus
z Čermníků a 1 menší kladívko z Bran. 1 kamenná nádoba
ze Stranné a 1 kamenná lžička .

Pálená keramika : Nález v hrobě u Stranné - 2 popelnice, z nichž 1 menší a druhá větší, zdobená na obvodě šnůrkovou ozdobou .

Z Hrušovan bylo tam hodně zbytků a úlomků popelnic / pravděpodobně z hrobu / a 2 zpracované parohy.

Bronzová doba : 1 dláto z Nechranic .

Střední doba bronzová : 1 bronzový nůž z Čermníků .

-----oooo-----

Podle sdělení starosty z Holetic p. Alfreda Richtra , byly na poli u Holetic nalezeny peníze, popelnice, paroh losa a vše odevzdáno do němec. musea v Chomutově.

Podle sdělení D.P.Karla Seidla, faráře ze Stranné , byly na polích mezi Strannou a Vičicemi nalezeny podobné předměty , kosti a lebky. Také hrob skrčence s nádobami.

Historie ~

vodem do dějin. Povšechná historie a kulturní obraz Chomutovska. -

Po roce 805 je zmínka o našem kraji, osídleném Čechy - Lučany. Dějiny vypravují, že r. 845 odebralo se ke králi Ludvíkovi Zbožnému / Ludvík Němec / z Čech do Řezna 14 českých pohanských lechů , kde se dali pokřtiti. Tak se šdostalo naše území pod diecesi řezeneskou a obdrželo německé biskupy jako církevní pastýře.

Náš kraj přináležel k samostatnému knížectví lučanskému. Když , ale Vlastislav , poslední vévoda Lučanů, padl na Turském poli v boji proti pražskému vévodovi Neklanovi, nebyl již Žatec samostatným knížectvím.

Pokřtěním vévody Bořivoje a jeho manželky Ludmily, rozšířovalo se křesťanství po Čechách .Žatec, sídlo kraje, povýšen byl na arcidekanát s církevním výsostním právem nad celým krajem .Od r.975 nenáležel náš kraj k diecesi řezenské na základě nově zřízeného biskup-

ství v Praze, neboť tím připadl k Praze. Také Kadaň obdržela později dekanát, ke kterému patřil nynější okres & chomutovský, mimo Hrušovany a Děnětice, které zůstaly pod Žatcem. Arcidekanát žatecký zahrnoval dekanáty : Žatec, Kadaň, Žlutice a j. K dekanátu kadaňskému patřily fary: Kadaň, Chomutov, Březno, Mašťov, Vilémov, Čachovice, Tušimice, Račice a Zahořany.

-----ooooo-----

Že náš kraj byl původně český, dokazují jména založených osad, jejich kruhovité půdorysy a vykopávky ze slovanského pravěku. Ve XII. století vnikala k nám germanisace, která znova oživila ve XIII. stol. Nejdříve byla poněmčována města, později vesnice a tu vznikají v Krušných horách nové německé osady. K nám se dostala germanisace z Chomutova, kde již r. 1262 působil řád německých rytířů. V XV. století vedla národnostní hranice přes Něm. Kralupy, Údlice a Ervěnice. Z r. 1597 jest v Bílencích ještě český náhrobní kámen, avšak koncem XVI. stol. došla germanisační vlna až do Března.

Třebaže husitskými válkami byl náš kraj zase silně počeštěn, přece jen s vládou Habsburků se hrnou k nám Němci a český lid, zvláště po válce 30 ti leté, podléhá germanisaci v celém okresu. V té době byl nedostatek farářů a proto mnoho far spojeno.

-----ooo-----

Dějiny města.

řezno je jméno původu slovanského, je odvozeno od podstatného jména bříza a je původu rostlinného.
/ V roce 1281 je známo již Březno , ale jak se & psalo slovo " Březno " není nám známo. /

Jméno " Březno " se vyskytuje již ve starých dobách & v těchto tvarech:

Registra decimal.papal.68.uvádí Brziezno ,lat. r. 1352.

Libri confirm.I.2 70 de B r z i e z n a . lat. r.1365!

Kniha listin Žatec 125 je B r z i e z n a ,lat. r.1380.

Kniha listin Žatec 327 je B r z i e z n o , r. 1409 .

Březenské privilegium uvádí B r z e z n o ,lat.r.1469 .

Další chomutovské privilegium uvádí Prysen ,něm.r.1516.

V zemských deskách 141 K 17 je Bržezno,ginak Prysni,česky r.1623.

Berní role 276 / zems.listina/ Prysni,česky ,r. 1654.

Dnešní úřední český název je B Ř E Z N O .

Ve starých dobách byly u nás veliké pomezní lesy ,listnaté / bukové a březové/ ,které přecházely výše do hor v lesy jehličnaté .

Dějiny: Z celá oprávněně můžeme předpokládati, že Březno bylo již od svého vzniku, tak jako v době následující, významnou osadou, která v pozdějších dobách různými dary a přiděly od vrchnosti a nejvyššího zemského knížete zvětšovala svůj majetek.

Březno bylo v nejstarších dobách samostatným statkem / zbožím / s několika chalupami. Konecem & XIII. stol. bylo podle listin rytířským sídlem pánů z Břez-

Tvrz : na, jichž tvrz stála snad na nynějším místě panského & dvora. Roku 1281 bylo Březno vesnicí a sídlem tří šlechticů : Lidéře, Bedřicha a Trojana a r. 1365 až do r. 1375 drželi ji Bohuslav a Bedřich, bratři z Čachovic. / Reg. II. 530-531 . Lib. conf. List přivázany k ruk. bible pražské. / Roku 1375 patřilo Heřmanovi ze Šumberka a Krymičova, & po něm držel je od r. 1401 - 9 Aleš Kolovrat a po smrti tohoto, dcera jeho Dorota r. 1422.

Zámek : Za časů Aeneáše Silvia / říšský kancléř němec. cír. Bedřicha III. / stával zde úhledný zámek s panským dvorem. Aeneáš Silvius piše ve své české kronice, již tehdy byl tento zámek jedním z nejlepších zámků. & Podle jeho rozdělení byl to prý 16. tý zámek, načež jich vypočítává ještě 240. Ještě dnes možno pozorovati malé stopy po bývalém zámku, ale kdo, kdy, a jak byl vystavěn, jakým způsobem zase zanikl a se rozpadl, je pro nás záhadou. Nyní tam stojí dům č. 100, ve kterém bydlí p. Jan Willmitzer a kde se dosud říká " u zámeckého pána ". / bei Schlossher . /

Plichta ze Žerotína, pán na Červeném Hrádku, prodal roku 1440 březenským za laciný peníz a několik robot 28 huben půdy v jedno právo , jako dědičný majetek, aby oni a jejich dědicové mohli jím volně nakládati. Též přenechal jim zá potoka užitek a to v té části, jak protéká jim v přenechaném území.

Od r.1443 bylo Březno v držení Mikuláše z Lobkovic . Jest-li stála tvrz za minulých pánů,není & sice doloženo,ale víře podobno jistě je tu; když pak nabyl též vsi Mikuláš z Lobkovic a Hasištejna a na tvrzí dvoru a vsi Březně - Ofce ,manželce své , věnoval./ Rel. tab.II. 193. /

Povýšení na městečko: Jan z Lobkovic zjednal dne 20/1 1469 u krále Jiřího povýšení vsi B r z e z n a na městys a obyvatelům povoleno ještě vaření piva,prodej masa,pečeň chleba a konání týdenních trhů ./ R.1480 byla tato privilegia králem Vladislavem potvrzena. / Březno patřilo ke hradu Hasištejnu a zdá se ,že tvrz od pánů byla opuštěna ,protože se potom nepřípomíná. Vždy je řeč jen o městečku.

Roku 1490 držel Březno a blízké vesnice Bohuslav z Lobkovic a Hasištejna . Když Bohuslav zemřel 11/11 1510 ,dostaly se statky jeho bratru Janovi a synům Mikulášovým,kteří obdrželi Kralupy a Březno. Roku 1518 dostal Březno Václav z Lobkovic ,ale tento jsa nevalného zdraví,prodal svůj díl na Hasištejnu svému bratu Vilémovi.

Rod Lobkoviců držel Březno jako manství až do r.1541, kdy jej Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic prodal Šebestianu z Veitmile. Ten potvrdil r.1545 výsady městečka, jež synové jeho Kříž a Václav prodali již roku 1550 Janu Körnerovi z Krbic. Roku 1551 potvrdil Jan Körner výsady městečka Března./ Privilegia ta potvrzena i následujícím majitelům a to r.1556 králem Ferdinandem ,r.1570 císařem Maximiliánem II. , r.1579 Rudolfem II. a r.1784 Josefem II. /

R.1551 daroval Körner březenské obci na vaření piva " pivovarskou pánev " ,solnici /truhlu/ a mlýn se všemi právy,užitky a příslušenstvím,aby jím mohli svobodně a volně nakládati jako se svým majetkem. Obzvláště za mlýn neměli jemu,ani dědicům jeho,býti nicím zavázáni. Přece však ti,kteří mají louky nad mlýnem, mohou k svému užitku bez překážek tyto zavodňovati a to vždy,kdy chtějí,k čemuž mají plnou moc. Jan Körner prodal obci též polovinu svých vinic. / Kde je důl "Sirius"/?

Když pro nepřijetí léna připadlo Březno zpět koruně české ,připojeno arciknížetem Ferdinandem k panství chomutovskému. Roku 1571 koupil panství v Březně Bohuslav Felix z Lobkovic . Jako horlivý luterán & povolal na své statky duchovní správce , z nichž některí byli také ve Stranné.

Kolem r.1584 byl pánum na Březně Jan Valdemar z Lobkovic ,pán na Líčkově . Když však převzal

panství r.1588 Jiří Popel z Lobkovic, horlivý katolík, vyhnal protestantské kazatele ze svých usedlostí a všichni jeho poddaní museli se dát na víru katolickou. Jiří Popel z Lobkovic, pán v Březně, v Libochovicích, & Líčkově a Chomutově, zanechal v Březně po sobě trvalou památku tím, že obci dne 28/5 roku 1592 povolil se vším právem a mocí postaviti si vlastní radnici a dal jim & soudní právo. Povolil též svobodnou hospodu.

L.1593 je Březno výslovně jmenováno mezi těmi městečky, která mají podržeti svá stará privilegia, jako města sousední.

Znak :

V té době dostalo městečko Březno od císaře Ferdinanda I. městský znak: Na modrém štítě & stříbrná hradba se stíncami a červenými stříškami, za níž stojí muž brněný, vrchní částí těla nad hradbu vynikající, an drží v pravici halapartnu.

Protestantismus:

Dne 15/11 1594 stěžoval si březen-ský farář / řím.kat./, že město bylo před 3 roky přivedeno na víru katolickou a že se všichni měšťané zpovídali podle katolického způsobu. Teď však mnozí přešli vlivem predikanta ze Stranné, k luteránství a chodí denně do této obce.

Také své děti posílají tam do školy. Měšťané zdráhali se koupiti farářovi mešní roucho a pán Linhard ze Štampachu byl mu dlužen činži již po 3 léta. Současně si & stěžoval na hejtmana v Chomutově, který ho ponechal bez podpory. / Archiv min. vnitra P.53. /

K témtu farářovým stížnostem zaujala rada města stanovisko, ve kterém ostrými slovy objasňovala, že nemůže měšťaný nutiti k určitému náboženství. Své děti posílají proto do Stranné, protože farář v Březně žije s kantorem & v neshodě.

Císař Rudolf II. prodal březenský statek, vzatý Jiříkovi Popelovi, v r. 1609 Linhartu Štampachovi ze Štampachu, za kterého rozšířil se znova protestantsmus.

Od r. 1610 - 24 byli zde kazatelé protestantští.

Rok 1620 je přelomem v dalších dějinách. Když přišli jesuité do Chomutova, obdrželi do vlastnictví mnohé fary. / mimo jiné také Březno, Strannou a Hrušovany. /

Po bělohorské bitvě odsouzen byl Jan Linhard r. 1622 / viz dále konfiskace / všeho statku a jen z milosti měla se mu vydati třetina stržených peněz. Komora prodala 30. října 1623, statky jemu pobrané, Jaroslavu Bořitovi, hraběti z Martinic, pánu na Smečně.

Za války švédské v r. 1633 - 35 leželi & v Březně císařští vojáci.

Výpalné: Za doby Marie Terezie, za válek slezských / 7.XI. 1762 / byli březenští obyvatelé nuceni zaplatiti výpalné, ačkoliv již v r. 1742 byli nuceni platiti jiné výpalné.

Povýšení na město:

R.1784 dne 21/7 potvrdil Josef II. bře-

zenskému měšťanstvu všechna, dílem od zemských knížat, dílem od vrchnosti, dosažená privilegia a povýšil Březno na město. K tomu pomohla jim nezlohmná věrnost a oddanost, kterou projevovali březenští od dávných dob knížatům zemským a ochráncům.

Dne 20/11 1799 vymřeli mužští potomci Martiniců a proto panství dědily ženy tohoto rodu až & roku 1840 přešel majetek na Karla Bedřicha, hraběte & z Wolkenstejnu.

Ruský car :

Při tažení rakouských, ruských a pruských vojsk proti Napoleonovi v roce 1813, byl v Březně hlavní tábor. Polní maršálek Švarcenberk bydlel ve staré farě, kde ho navštívil a též přenocoval ruský car Alexander. - O tom piše tehdejší farář Karel Hanl z Března, /pozdější biskup v Hradci Králové/, v Pamětní farní německé knize březenské na str.205-6 : " Skoro 20 let & hrůzný Korsikán, který se prohlásil za císaře Francouzů, tyranisoval celou Evropu a potom téměř všechny monarchy tohoto světadílu dovedl pro svůj zájem upoutati. Těmito nejžalostnějšími zkušenostmi byli monarchové moudřejšími a rozhodli se v r.1813 jednoklasně pro jeho zánik. Také Rakousko, které přestože bylo svazkem příbuzenským vázáno k němu / t.j.k Napoleonovi/, přičinilo se, že přece jen vstoupila tato koalice v život. A tu je význačnou událostí pro Březno, které snad vůbec od svého vzniku &

nevidělo a snad také do svého konce nikdy neuvidí . Dne 20/8 1813 vrchní velitel spojeneckých vojsk rakouských, ruských a pruských , polní maršálek, hrabě Švarcenberk rozobil zde svůj hlavní stan a zůstal tu se svým celým generálním štábem plné dva dni. Na první den byl pan hrabě, který bydlel na faře, navštíven císařem ruským Alexan - drem a slavným francouzským generálem Moureau ! Tu se & můžeme oprávněně domnívati, že tito hrdinové zde projednali a rozhodli tažení a brzký útok na Drážďany. "

Pro zajímavost : Farní pamětní kniha německána na titulním listě psaný rok 1748 , ale hned na následujícím listě je zpráva z r.1669 . Je tedy otázkou, kdy byla založena.

Poslední majetníci Března : Roku 1881 byly všechny státy prodány velkoprůmyslníku p.Preidlovi a po něm je zdědil r.1889 p.Emanuel Karsch , velkostatkář z Prunéřova.

Roku 1927 bylo celé panství parcelováno Státním pozemkovým úřadem tak, jak známo z dřívějších kapitol.

Matriky farní : Dle zápisů bývalého vikáře z Března & Vincence Tieze / 1880 -1905 / vyjímáme zajímavá data : Nejstarší matrika z Března je z r.1581,která sahá až do r.1654 a byla založena r.1580 farářem Filipem Widmannem ze Schleisingu. Škoda však,že mnoho starých listů se & ztratilo.Až do r.1633 je psána německy, 1633-39 latin - sky a pak zase německy. Mezi jiným zaznamenává :

Tycho de Brahe: Na počátku XVII. stol. bydlil ve Střezově pan Tycho de Brahe, jak vysvítá ze zapsaného křestního listu: Pan Tycho de Brahe, otec. Křtěnec: Magdalena. & Kmotr: Pan Bohuslav Fictum z Prunéřova, pan Šebestián Ždárský, Šteinbach z Minic, Jan Jindř. Šteinbach na Vičivých, Václav Ždárský z Denětic, Leonard Štampach & z Ahníkova atd.

Roku 1618 byla "paní Tychonis Brahe - paní domu, kmotrou. Dne 22/5 1620 zemřela panu Tycho de Brahe služebná, a dne 7/4 1621 byl kmotrem pan Tycho de Brahe kuchařce Marianně.

Mor: L.P. 1625 zahynulo na mor 120 lidí. Zhoubná tato nemoc se vyskytla ještě v letech 1680, 1813 a 1870.

Boží muka: V Březně na rozcestí na silnici do Střezova a pěšiny k nádraží, stojí pod velkou lipou boží & muka. Je to čtyřboký vysoký kamenný sloup s ozdobnou & hlavicí a letopočtem L V 1555, jehož první pětka má § více podobu trojky. Na vrcholu hlavice je kříž. Čtyřstranná hlavice má jen 3 strany lemované pásem a prostřední jest ozdobena plechem obrazem, dnes sálně poškozeným. Asi v polovině sloupu vyčnívají baldachýnky. Muka lze zařaditi do pozdní gotiky.

Staré listiny: Během času bylo ztraceno a spáleno mnoho psaných i tištěných památek, týkajících se minulosti našeho města. Některé listiny a privilegia jsou uloženy v německém museu v Chomutově.

Březenská privilegia :

V "Unsere Heimat" příloze chomutovského časopisu & "Deutsches Volksblatt" z r.1923, roč.I.seš.5-6, jsou uvedena březenská privilegia od Dr.Rudolfa Wenische.

Privilegia jsou uvedena buď v plném znění, nebo zkráceně.

V museu jsou uloženy 24 původní listiny, které obsahují dalších 7 listin, takže je zachováno celkem 31 listin. Dle jazyka jsou 2 nejstarší listiny zems. pánů z r.1469 a 1480 latinské, a další 4 z let 1556, & 1570, 1571, 1579 jsou české; ostatní jsou německé.

1./ 22/IV L.P. 1440 - Plichta ze Žerotína a na Červeném Hrádku, uděluje celé obci březenské různá privilegia s & s ustanovením činže, ostatních povinností a roboty. Březnu prodal též 28 Huben pozemků podle němec. práva činžovního. Listinu spolupodepsal a dal pečeť bratr vystavovatelův rytíř Jaroslav ze Žerotína, pan Albrecht Kolvrat z Bezděkova, Mikuláš Lobkovic, zemský rychtář na Hasištejně. Německý orig.chybí.

2./ 21/I 1469 Kutná Hora : Král Jiří povyšuje na přímluvu Jana Lobkovice jeho ves Březno / Villiam nomine Brzezno / v žateckém kraji na městečko / oppidum/ a povoluje týdenní trh na každou středu a uděluje právo zřizovati pivovary a pivo vařiti, maso prodávati a ostatní řemesla vykonávati jako v sousedních městech a městečkách, s výhradou, že kdyby se sousední městy povstaly spory, tyto samy urovnají. Originál je latinsky, papír pergamen.

- 3./ 9 / III 1480 Praha . Král Vladislav II. &
potvrzuje ^{na} přání Jana z Lobkovic a Hasištejna privilegia
krále Jiřího v plném znění . Orig.latinský ,pergamen.
- 4./ 3 / IX 1480 Jan a Mikuláš z Lobkovic, páni
na Hasištejně ,potvrzuji také jménem svých bratrů Jaros-
lava a Bohuslava ,na prosbu poddaných a chudých lidí &
v Březně všechna Plichtou z Žerotána jim udělená práva.
Němec.orig. chybí.
- 5./ 4 / IV 1545 Šebestián, pán z Veitmile ,na &
Chomutově a Červeném Hrádku ,prodává svým poddaným v mě-
stečku Velké Březno pole,luka,užívání vody a zrušuje všechny
roboty a naturální dávky za částku 600 kop,které v ho-
tovosti obdržel. Orig.němec.pergamen.
- 6./ 12 / IV 1551 Jan Körner z Velkých Krbic a
na Březně potvrzuje na prosbu svých poddaných práva,udě-
lená jim Šebestiánem z Veitmile v r.1545. Orig.něm.pergam.
- 7./ 7 / V 1556 / czwrtek po Swatem Sigismundu /
Praha . Císař Ferdinand I. potvrzuje na přímluvu Jana z &
Weitmilla na Chomotowie jeho městečku Brzezau /Březnu / &
privilegia č.3,4 s 2,5,a 6. ve všech bodech /jsou pouze
jmenována /.Originálně český ,pergamen,silně poškozený ,pe-
čeť na bílo-červené šnůre.
- 8./ 22/IV 1570 / sobotu po nedielu jubilate /.
Praha. Císař Maximilián II. potvrzuje na žádost obyvatel -
stva miesteczka Brzezna dřívější výsady se zvláštní při-
pomínkou o č.7. Orig.český chybí.

- 9./ 25 / V. 1571 Kadaň /?/ Purkmistr a radní & král.města Kadaně potvrzuji, že zvláštními posly, rychtáři a radními městyse Března jim předložená výsada č.4. doslově souhlasí s předloženým opisem. Orig. na pergamen. Němec. - pečeť chybí .
- 10./ 25/V. 1571 / w patek po rostaupeni Pana Ge - zysse na Nebe ./ Kadaň . Purkmistr a rada král.města Kadaně potvrzuji, že předložená privilegium č.8. doslově souhlasí s předloženým opisem. Originál český na perg.
- 11./ 1/VI 1573 Chomutov. Bohuslav Felix, pán & z Lobkovic a Hasištejna , na Líčkově a Chomutově potvrzuje na prosbu rychtáře ,rady a obyvatelstva městečka Března výsady uvedené v č.7. Orig.němec.pergamen.
- 12./ 22/III. 1579 / w patek po nedielni oculi / Praha . Císař Rudolf II. potvrzuje na žádost obyvatelstva městečka Března dřívější privilegia se zvláštní znímkou o č.7 a 8. Orig.český,hodně vybledlý na pergamenu.
- 13./ 8/V. 1584 . Líčkov. Jan Valdemar z Lobkovic potvrzuje na žádost rychtáře, rady a obyvatelstva městečka Března dosavadní privilegia jak jsou obsažena v č.7 , němec.orig.chybí.
- 14./ 16 / VI. 1584 . Jan Valdemar ,pán z Lobkovic a Hasištejna, na Líčkově a v Mašťově ,uděluje řemeslníkům :pekařům,řezníkům,bednářům,sládkům,obuvníkům,krejčím,koželuham,zámečníkům,kovářům,truhlářům,kolářům,provazníkům a henničům v Březně ,na jejich prosbu společný řád cechovní se 17 články. Němec.orig.chybí.

- 15./ 20.V. 1592 .Praha . Jiří Popel, pán z Lobkovic, na Libochovicích, Chomutově , Líčkově a Mělnice, jakožto pán městečka Března, potvrzuje na žádost starosty a rady téhož městečka dosavadní privilegia a uděluje jim za jejich oddanou poslušnost nové právo vystavěti si radnici a ustanoviti v téže radnici soudní stolici s tou podmínkou, aby žádného nekatolika v městečku netrpěli, zvláště, nepřijali nekatolického faráře. Němec.orig.chybí.
- 16./ 1.XII. L.P. 1597 Praha . Císař Rudolf II. potvrzuje na prosbu řemeslnických mistrů měst.Března jejich cechovní řád. Němec.orig.chybí.
- 17./ 28.I. 1602 . Kadaň. Purkmistr a rada král.města Kadaně potvrzuji, že předložený opis souhlasí doslovně & s původním privilegiem. Orig.na pergam. ,německy.
- 18./ 28.I. 1602 .Kadaň. Titiž potvrzuji ,že předložený opis doslovně souhlasí s původní listinou č.7. Orig.pergam.německy.
- 19./ 28.I. 1602.Kadaň .Titiž potvrzuji, že opis/předložený/ souhlasí s orig.č.12.
20. 28.I.1602.Kadaň. Titiž potvrzuji, že předložený opis souhlasí s orig.listinou č.13.
- 21./ 28.I.1602.Kadaň. Titiž potvrzuji, že předložený opis souhlasí s orig.listiny č.11.
- 22./ 17.VI.1627. Malé Vičice. Florián Ditrich, svobodný pán ze Žďáru, pán na Žďáru, Malých Vičicích, Březně a Boleboři, hejtman kraje slánského, potvrzuje na žádost purkmistra, rady a obyvatelstva měst.Března všechna dosavadní

- privilegia, uvedená v č. 12., ale s podmírkou, že zůstanou & věrni víře katolické. Orig. pergamen. němec.
- 23./ 4.VIII. 1653 Kadaň. Purkmistr a rada král. města Kadánu potvrzuji, že předložený opis předcházející listiny č. 22. souhlasí doslovně.
- 24./ 17.IX. 1653 Kladno. František Adam Eusebius, hrabě ze Žďáru, pán na Kladně, Malých Vičicích, Březně a Bolesboři, hejtman kraje slánského, potvrzuje privilegia měst. Března, uvedená pod č. 12., s podmírkou, že budou příslušeti víře katolické. Němec. orig. chybí.
- 25./ 23.IV. 1714 Březno. Purkmistr a rada martinického měs. Března potvrzuji, že předložený opis souhlasí doslovně s původní listinou č. 16.
- 26./ 3.VIII. 1717 Smečno. Adolf Bernard, hrabě z Martinic, vladař domu Smečna, pán na Smečně, Slaném, Plánici, Prunéřově a Březně potvrzuje na žádost měst. Března privilegia uvedená v č. 12.
- 27./ 4.VIII. 1717 Smečno. Tentýž potvrzuje na přání starších mistrů z Březnay r. 1584 udělený a v r. 1597 jim potvrzený cechovní řád. Orig. němec. - pergamen.
- 28./ 2.IV. 1732 Kadaň. Kadaňský měst. písář Zettlitzer potvrzuje, že předložený opis souhlasí s orig. list. č. 22.
- 29./ 2.IV. 1732 Kadaň. Týž potvrzuje, že předložený opis souhlasí doslovně s orig. původ. list. č. 24.
- 30./ 21.VII. 1784 Vídeň. Císař Josef II. potvrzuje na žádost Března dosavadní privilegia. Orig. pergamen. německy.

31./ Nedatovaná listina. Chomutovský měst.písář
Jan Schultesis potvrzuje, že předložený opis souhlasí
doslově s orig.listiny č.3. Originál na archu papí-
ru, latinsky a vtlačená pečeť .

K O N F I S K A C E :

Jako doplněk historie města Března a okolí
nutno uvésti některé statě k-nihy "Dějiny konfiskací
v Čechách po r.1618" od Tomáše V.Bílka. Kniha vydaná
r.1882 v Praze. Doslovny opis str.615- 618 a 621-22.

měan Jindřich Štampach,
ryt.Ze Štampachu,na Malých Bičicích / Vičicích/,Götters-
dorfu/ Boleboři/ a Březně ,bratr Matyáše mladšího a Lin-
harta,dle protokolu condemnatorum fol.32 učinil se zpou-
ry účastna tím,že při nařizování téhož pozdvižení v kolle-
ji Karolinském byl direktorem psal,ohlašuje se v tom,že
při nich radou i skutkem jakov věrný patriota státi a
pokud by toho potřeba ukazovala,i hrdlo své chce nechatи,
vedle toho,že také své poddané k mustrunku rád vypravil,
a když Fridrich falckrabě při Rýně do král.Českého při-
jel,že jej na svůj zámek vzácně přijal a znamenitě trach-
tíroval , z čehož se potom vychlóbal a za veliké štěstí
sobě to pokládal, že jest takového potentáta v svém pří-
bytku častoval a potom od téhož Fridricha do soudu komor-
ního dosazen byl.

Pro tato provinění při komissi konfiskační dne 31. října
léta 1622 odsouzen byl všeho jméni a statku ,avšak podle
jisté cís.resoluce učiněna mu milost, že mu polovice té
sumy, zač by jeho statek v pokutě propadlý prodán byl a
co by po zaplacení dluhů jeho zůstalo,z komory české vy-
dáno býti mělo. Statky jeho ihned v této pokutě byly kon-
fiskovány ,totiž :

- a./ statek fideikomissní / nápadní/ Mašťov, se všemi
dvory,vesnicemi ,pivovary atd.
- b./ statek nápadní Mšec,okres N.Strašecí/ atd.
- c./ statek Vičice /Vitřice,Bičice Malé,kr. Žatec./,totiž
tvrz a ves Vičice s dvorem poplužním,městys Březno a vsi
Střezov s dvorem popluž., Břančíky,Holetice,Stranná ,Ne-
chranice,Denětice,a Čermníky;pak statek Boleboří, totiž
 sídlo a ves ,Vinařice,Bernov a Verazín s mlýny a příslu-
šenstvím. - Tyto státky odhadnuté za 70.947 kop 37 gr. i
s dobytkem,odhadnutým za 6.947 kop 59 gr., které od ko-
mory české Jaroslav Bořita hrabě z Martinic zástavou k u-
žívání obdržel,koupil jeho zeť Florián Jetřich Ždárský ,
svob.pán ze Ždáru za 77.895 kop.36 gr. neb 123.632 zl.
rýn./ C.215, S.33-Lib.conf. 2,f.77. - D.Z.141,K.17 &
292, K. 6.

/ Poznámku k tomu:Ves Bičice-v niž l osedlý a
3 pusté dvory kmelci - s dvorem poplužním a ves Nechra-
nice koupil Linhart Štampach léta 1601 od Arnošta z Zet-
telberga za 12.200 kop míš. /D.Z.176, N.23/ ; pak dvůr
dědičný v Bičicích Malých s poustkovou v též vsi s dědina-

mi koupil r.1614 Jan Jinř.Štampach za 5.000 kop míš.od
Viléma z Doupova. / D.Z.187, L.22./

Mimo dotčené statky propadl Štampach díl svůj na statku
Bystřickém /Kadaň/ a na domě Štampachovském.-

Štampach pak, jemuž i veškeré svršky i se šatstvem byly
konfiskovány, neobdržel na díl z milosti mu ponechaný ,
kterýž mu z komory české vydán býti měl, ještě L.P.1628
ničeho a odebrav se t.r. pro náboženství ze země do Mí-
šenska, žil tam v Mariabergu se svou manželkou a 9 dětmi
v největší nouzi a bídě. Teprv na přímluvu kurfiřsta &
Saského, vedle cís. poručení 26/9 1629, měla mu komora
česká do 5.000 kop míš. na srážku jeho dílu vydati, avšak
až roku 1631 dostalo se mu toliko 1.000 kop míš. po roz-
dílných částkách menších. Za tou příčinou přijel Štam-
pach při vpádu saském léta 1631 s nepřitelem do země, ujal
se mocně statků předešlé mu náležejících ,zvláště Korn-
hausu, uvedl lidi sobě v poddanost a se správcem toho &
statku zle zacházel.

Protože při komissi konfis.Fridlanské dne
25/1 1634 opět odsouzen byl všeho jmění, zvláště všech
pohledaností svých, kteréž měl za komorou českou, jakož i
za knížetem Lobkovicem a za obcí Chomutovskou.

Marná byla přímluva i kurfiřsta Saského roku
1638 opětována, aby Štampachovi od komory české co do &
jeho pohledanosti zadost bylo učiněno. Po jeho smrti roku
1656 domáhali se synové jeho Jan Rudolf a Linhart Zdislav
dílu, otci jejich při první konfiskaci z milosti zanecha-
ného;

Byli však navždy odmrštěni vedle zdání krále prokuratora ze dne 27/9 r. 1660, protože jejich otec též při komisi & Fridlandské všeho jméni byl odsouzen.

Taktéž marně se ucházel ještě r. 1677 Jan & Rudolf, tehdaž jediný syn a dědic Štampachův, o své matky věno, Eleonory Barbory, rozené Fictum z Nového Šumburku, na statku Vičickém v 10.000 kop míš. pojištěné, z něhož ji roku 1628 při komissi revisionis toliko 5.000 kop bylo přisouzeno. /C.215 , c 1/7 , K.27. & S 33./ -

— 10 —

Linhart Štampach, ryt. ze Štampachu na &

Hagensdorfu / Ahníkové / ,bratr Jana Jindřicha a Matyáše mladšího, provinil se /dle protok. condemmat. f. 185 / v čas spoury tím, že sloužil ve vojsku stavovském za fendrycha pod Oldřichem Vchynským , táhl osobně do Rakous, kdež zemi hubiti pomáhal, takže se dal potřebovat za inspektora nad krajem Žateckým a nad zámkem Mostským, též hranice & k Míšenské zemi proti kurfiřstu Saskému osazoval.

Pro toto provinění, vedle výpovědi kommisie konfiskační dne 3/11 roku 1622 , veškerého jmění své v pokutě propadl, avšak z císařského omilostnění měla mu třetina sumy trhové za jeho statky propadené z komory české býti vydána.A tak všechny jeho statky od král.komory & hned ujaty byly,totiž:

a./ Panství Hagensdorf / Ahníkov/ kraj Žatec,okres Ch-.

mutov a Hasištejn-zámek a ves Hagensdorf s dvorem poplužním, pustý hrad Hasištejn s dvorem popluž., městečko horní Plac / Město Místo / ,vsi Řečice,Naší,Brany s dvorem poplužním, Blahuňov,Černovice,Krbice,Zásada,Hochtan, Neudörfel pod zámkem Hasištejnem a Warta / Stráž / ,s 217 poddanými osedlými ,mezi nimi 57 s potahy ,k tomu 2440 provazcům lesů k zámku Hasištejnu náležejících ./ K tomu patří " Poznámka " uvedená ku konci. /

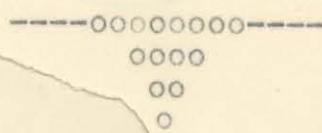
Toto panství ,odhadnuté za 72.761 kopu míš. i se svršky za 3.848 kop míš.odhadnutými, pak dvůr poplužní ve Spořici za 3.000 kop míš.odhadnutý, od komory zastaveno a vedle cís.resoluce ze dne 24/10 1623 prodáno bylo za vyšší sumu 84.000 kop míš. / 98.105 zl.rým./ , kterou Jan Kafka z Říčan za něj nabízel, Jaroslavu Bořitovi,hraběti z Martinic,který však dvůr ve vsi Spořice manželce Štampachové Evě,roz.Sekerkové , již vlastně náležel a bezprávně odňat byl, na přímluvu Benigny Kateřiny z Lobkovic navrátil v sumě 3.000 kop míš. Štampachovi na jeho třetině poražených. / C.215 , C 1/3 & S.33- Lib.conf.2,f. 185 - D.Z.141, K.15 & 292, K.2. /

B./ Jistiny 16.000 kop míš. z nichž 4.000 kop za městem Chomutovem bylo pojištěno. / C.215,S.33./

-----ooooo-----ooooo-----

"Poznámka "/ Zámek manství Hasištejn se dvorem poplužním, městečko Plac / Místo/,vsi Blahuňov,Hochtan, Neudörfel , Drahonive s mostem,clem a mlýnem ,Krbice ,dva poddaní z Prunéřova s 2440 provazci lesův; pak městečko Březno a vsi

Brančík, Bran s dvorem popluž., Černovice, Viset /Vysoká/,
s platy a clem , Glydeň / Lideň / , Nokvic /= Nebogazy/;
též vsi Tušmice, Přezetice a Čirník /Čermníky / , díl ,
na onem čas do Míšně ke klášteru Grünheimu náležející,
tak jakž toho zámku Hasištejnu s příslušenstvím na onen
čas Maximilián Hasištejnský z Lobkovic , též městečka Břez-
na s vesnicemi Jiří z Lobkovic a potom král český v drže-
ní a užívání byli ,však bez hor zlatých,stříbrných atd.,
k ruce krále vymíněných a bez podací kostelních kollegij
jesuitské v Chomutově náležejících ; / koupil 1606 od
krále Rudolfa II. za 92.750 zl.rýn.za zputné dědictví &
Linhart Štampach. / D.Z. 133, B.7. / , který též r.1581
vsi Řečice a Našov od Brikci Šmohaře z Rochova za 3.500^{fl}
kop míš.koupil / D.Z.65.J.2. / - Díl Žámkhu Hasištejna &
s dílem obory a dědinami postoupen byl r.1609 za 1.875
kop míš. od Krištofa Hasištejnského z Lobkovic Janu Rei-
chartovi ze Štampachu . /D.Z.182 , Z.14./

Učitelský sbor & & &

státní české školy obecné v Březně u Chomutova

ve škol.roce 1935-1936 .

Jaroslav Ulč , řídící učitel ,

Josef Pejša , učitel,

Marie Horníčková , učitelka dom.nauk ,

Anna Šmausová , učitelka mateřské školy .

Místní školní výbor ā - ā - ā

v Březně u Chomutova ,

roku 1936 .

Předseda : Josef N i e p a u e r ze Střezova .

Místopředseda: Vojtěch R y b a z Března u Chom.

Jednatel : Jaroslav U L Č z Března u Chomutova.

Členové : Antonín R o š k o t z Holetic .

Oldřich Mašek z Bran .

Josef P e j š a , z Března u Chomutova.

Náhradníci : Jaroslav P e t r l í k ze Střezova ,

Růžena H a v l o v á ze Střezova .

I. třída škol.roku 1929- 30.

II.třída škol.roku 1929-30.

Mateřská škola škol.roku 1929-30.

I.třída škol.roku 1930 - 31.

II.třída škol.roku 1930- 31.

I. a II. třída Škol.r. 1930 - 31.

Mateřská škola Škol.roku 1930 - 31.

I.třída škol.roku 1934- 35.

II.třída škol.roku 1934-35.

Mateřská škola škol.roku 1934 - 35.

